

การดำเนินการแปลและประเภทหนังสือแปล

การดำเนินการแปลโดยทั่วไป ผู้แปลในประเทศสมาชิกแห่งอนุสัญญากรุงเบอร์น์ จะต้องดำเนินการติดต่อบริษัทลิขสิทธิ์การแปลจากผู้ประพันธ์เป็นประการแรก ในการดำเนินการเกี่ยวกับลิขสิทธิ์นี้ ผู้แปลและหน่วยงานแปลบางแห่งเคยในการขอลิขสิทธิ์ ผู้วิจัยใครที่จะเสนอเรื่องการดำเนินการเกี่ยวกับลิขสิทธิ์และการขอลิขสิทธิ์ในการแปล เพื่อจะได้เลือกเป็นแนวในการปฏิบัติ

นอกจากนี้ผู้เขียนขอเสนอวิธีการดำเนินการแปลของผู้แปลและหน่วยงานต่าง ๆ ที่ดำเนินการแปลในปัจจุบัน ในเบื้องต้นผู้เขียนขอเสนอเรื่องลิขสิทธิ์ก่อน เพื่อจะได้ทราบว่า ลิขสิทธิ์คานวรรณกรรมและศิลปกรรมพุทธศักราช ๒๔๙๔ ให้ความคุ้มครองวรรณกรรมเพียงใด

๔.๑ ลิขสิทธิ์

คำว่า "ลิขสิทธิ์" ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช ๒๔๙๔ มาตรา ๔ หมายความว่า "สิทธิอันมีแก่ผู้เดียวที่จะทำขึ้นหรือทำซ้ำซึ่งวรรณกรรมหรือศิลปกรรม หรือส่วนสำคัญแห่งวรรณกรรมหรือศิลปกรรมนั้น ๆ ไม่ว่าจะทำเป็นรูปอย่างไร และหมายถึงสิทธิในการนำออกเล่นแสดงต่อประชาชนด้วย ถ้าเป็นปาฐกถาหมายถึงสิทธิในการนำออกกล่าวแสดงหรือดาวรรณกรรมหรือศิลปกรรมนั้นยังมีได้โฆษณา สิทธินี้หมายถึงสิทธินำออกโฆษณาด้วย"

ลิขสิทธิ์กินความถึงสิทธิอันมีแก่ผู้เดียวที่จะ

- (ก) ทำขึ้นหรือทำซ้ำซึ่งวรรณกรรมหรือศิลปกรรม เล่นแสดงซึ่งนาฏกียกรรม
โฆษณาซึ่งคำแปลแห่งวรรณกรรม

"พระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช ๒๔๙๔."

- (ข) ถ้าเป็นนาฏกียกรรมเปลี่ยนเป็นเรื่องอ่านเล่นหรืออื่น ๆ อันไม่ใช่นาฏกียกรรม
- (ค) ถ้าเป็นเรื่องอ่านเล่น หรือหนังสืออันมิใช่นาฏกียกรรม หรือศิลปกรรมเปลี่ยน
ให้เป็นนาฏกียกรรม โดยนำออกแสดงต่อประชาชนหรือโดยวิธีอื่น
- (ง) ถ้าเป็นวรรณกรรมหรือนาฏกียกรรม หรือดนตรีกรรม ทำขึ้นเป็นแผ่นเสียงหรือ
กระดาษม้วนเจาะรู หรือภาพยนตร์ หรือทำโดยวิธีอื่น ๆ ซึ่งอาจนำวรรณกรรม
หรือศิลปกรรมนั้น ๆ ออกแสดงได้โดยเครื่องกล^๑

การคุ้มครองลิขสิทธิ์ในประเทศไทยก่อนวันที่ ๑๔ สิงหาคม ร.ศ. ๑๒๐ (๒๔๔๔)

ยังไม่มีกฎหมายรับรู้อะไรและรับรองสิทธิเกี่ยวกับวรรณกรรมแต่อย่างใด จนกระทั่งมีพระราชบัญญัติ
คุ้มครองวรรณกรรมฉบับแรกออกมา และประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ร.ศ. ๑๒๐
เรียกว่า "พระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ"^๒

มูลเหตุที่เกิดพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. ๑๒๐ มีปรากฏไว้ว่า
"เมื่อมีผู้ใดได้คุศสหะแห่งหนังสือขึ้นด้วยสติปัญญาและวิชาความรู้ของตน
เพื่อพิมพ์จำหน่ายให้เกิดประโยชน์ ถ้าหนังสือเรื่องใดจำหน่ายได้มาก
ก็มักมีผู้อื่นบ้างอาจเอาหนังสือเรื่องนั้นไปพิมพ์ขายโดยพลการ กระทำให้
เสื่อมทรามผลประโยชน์ซึ่งสมควรจะได้แก่ผู้แต่งโดยความชอบธรรมอยู่
เนื่อง ๆ และการอย่างนี้ในนานาประเทศโดยมากยอมมีกฎหมายห้าม
ปรามไม่ให้ผู้อื่นคัดลอกหรือพิมพ์จำหน่ายหนังสือ ซึ่งผู้แต่งมีใ้ครอบสิทธิ์
จึงเห็นเป็นการสมควรจะมีพระราชบัญญัติตั้งขึ้นไว้ในพระราชอาณาจักร
สำหรับคุ้มครองป้องกันผลประโยชน์ของผู้แต่งหนังสือตามสมควรแก่

^๑ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๒๔.

^๒ พิธิฎฐ์ บุณยรัตพันธุ์. "ลิขสิทธิ์." วารสารห้องสมุด. ปีที่ ๕ (กันยายน-

ความยุติธรรม"

พระราชบัญญัติฉบับนี้ประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๘ สิงหาคม ร.ศ. ๑๒๐ จนถึงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๔๕๗ ก็มีพระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ พุทธศักราช ๒๔๕๗ ออกมาใหม่ และพระราชบัญญัติฉบับที่ ๒ นี้ก็ใช้ไปจนถึงวันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๔ เป็นระยะเวลาประมาณ ๑๗ ปีเศษ^๒ เพื่อขยายคุณประโยชน์แก่ผู้แต่งหนังสือต่าง ๆ ให้มากขึ้น

พระราชบัญญัติที่ใช้ในปัจจุบันคือ "พระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช ๒๔๗๔"^๓ ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติผู้แต่งหนังสือ พุทธศักราช ๒๔๕๗

ตามความในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช ๒๔๗๔ กล่าวว่า

คำแปลหรือแปลงมาใช้ หรือการจัดลำดับแห่งดนตรี การทำซ้ำแต่เปลี่ยนแปลงใหม่ซึ่งวรรณกรรมหรือศิลปกรรมขึ้นเดียวหรือหลายชิ้น รวมกัน ท่านว่าย่อมได้รับความคุ้มครองเหมือนหนึ่งวรรณกรรมหรือศิลปกรรมที่คิดขึ้นเอง แต่ท่านมิให้เป็นเหตุเสื่อมสิทธิของผู้ประพันธ์เดิม^๔

^๑ "พระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ ร.ศ. ๑๒๐," ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๘ (๑๘ สิงหาคม ๒๔๔๔), ๒๔๖.

^๒ "พระราชบัญญัติกรรมสิทธิ์ผู้แต่งหนังสือ พุทธศักราช ๒๔๕๗," ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๓๑ (๒๐ ธันวาคม ๒๔๕๗), ๔๖๒.

^๓ "พระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช ๒๔๗๔," ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๔๘. (๒๑ มิถุนายน ๒๔๗๔), ๑๒๑.

^๔ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๓๑.

ตามความในมาตรา ๓ การแปลวรรณกรรม ผู้แปลย่อมได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกับผู้ประพันธ์เดิม สิทธิของผู้ประพันธ์เดิมอยู่ตามกฎหมายเดิมอย่างใดก็คงมีอยู่เช่นเดิม ต่างฝ่ายต่างมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในวรรณกรรมของตน เสมือนมิได้มีการเปลี่ยนแปลง และไม่เป็นการกระทบกระเทือนแต่ละฝ่ายแต่อย่างใด

การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ของผู้แปลนั้น ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ตามความในบทบัญญัติวรรค ๒ มาตรา ๘ ว่า

ในระหว่างที่ยังคงมีสิทธิแต่ผู้เดียวในคำแปล ท่านว่าผู้ประพันธ์ย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่ผู้อื่นจะเอาคำแปลแห่งนาฎกียกรรมหรือนาฎกียคนตรีกรรมของตนไปเล่นแสดงต่อประชาชนโดยมิได้รับอนุญาต^๑

จากบทบัญญัติวรรค ๒ แห่งมาตรา ๘ ผู้ประพันธ์ที่ความถึงผู้แปลด้วย จึงมีความหมายว่าในขณะที่บทประพันธ์หรือบทแปลต่าง ๆ ตลอดจนบทเพลง จะได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามระยะเวลาที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ ในส่วนที่ ๒ ว่าด้วย "อายุแห่งความคุ้มครอง" (ตามมาตรา ๑๔, ๑๕ และ ๑๘) กำหนดอายุลิขสิทธิ์บทประพันธ์ทุกประเภทไว้ ๓๐ ปีหลังจากผู้ประพันธ์ตาย^๒ และถ้ามีผู้ประพันธ์ร่วมหลายคน ก็ให้นับตั้งแต่วันตายของผู้ประพันธ์คนหลังสุดต่อไปอีก ๓๐ ปี (มาตรา ๑๕)^๓

ในระหว่างที่ยังได้รับความคุ้มครองอยู่นี้ ห้ามมิให้ผู้อื่นนำบทประพันธ์นั้น ๆ ไปเล่นแสดงต่อประชาชนโดยมิได้รับความยินยอมจากผู้ประพันธ์ บทประพันธ์เหล่านี้กินความไปถึงเรื่องอื่น ๆ ในหนังสือพิมพ์ด้วย ตามความในบทบัญญัติวรรค ๑ แห่งมาตรา ๗ เรื่องที่แต่งเป็นตอน ๆ หรือเรื่องแปลเป็นตอน ๆ ที่นำลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์และนิตยสารวารสารต่าง ๆ ก็ย่อมได้รับ

^๑ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๓๓.

^๒ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๓๓-๑๓๔.

^๓ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๓๓.

การคุ้มครองลิขสิทธิ์เช่นเดียวกัน^๑ และห้ามมิให้ผู้ใดเอาไปโฆษณาซ้ำ

การนำบทวรรณกรรมหรือศิลปกรรมของผู้อื่นไปแปลงรูปโดยทางอ้อมก็ดี หรือจัดทำซ้ำตามรูปเดิมก็ดี โดยมีได้รับคำยินยอมจากเจ้าของก็ดี ตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้ถือว่าการกระทำที่มีชอขวดยกกฎหมาย^๒ อาจถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ซึ่งเจ้าของลิขสิทธิ์จะฟ้องเรียกทรัพย์สินนั้นก็ได้อ (มาตรา ๒๓)^๓

เรื่องแปลในไทยเมื่อมีผู้นำมาแปลงรูปในลักษณะเช่นว่านี้ มีอาทิเช่นเรื่อง "ความพยายาม" ของ "แม่วัน" มีผู้นำมาทำบทละคร ก็จะต้องแจ้งให้เจ้าของลิขสิทธิ์ทราบ เรื่อง "นกในคิงเดลกับคอกกุกหลาบ" แปลจาก "The Nightingale and the Rose" ของ Oscar Wilde แปลโดย ชุม ประภาวิวัฒน์ ต่อมาพระยาเพชรพิสัยศรีสวัสดิ์ ขอนำไปแปลงรูปแต่งเป็นฉันท ก็ต้องขอลิขสิทธิ์จากผู้แปลก่อน

ตามนัยแห่งมาตรา ๑๑ ถ้าหากผู้ใดนำบทประพันธ์ไปแสดงเป็นละคร หรือภาพยนตร์ ก็ต้องได้รับอนุญาตจากผู้ที่เป็นเจ้าของก่อน

การกระทำต่อไปนี้ตามความในบทบัญญัติในอนุมาตรา (๑) แห่งมาตรา ๒๐ ท่านไม่ให้อถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ คือ

การใช้โดยธรรมซึ่งสิ่งมีลิขสิทธิ์เพื่อประโยชน์แห่งการรำเรียนส่วนตัว

การค้นคว้าความรู้ การติชม วิจารหรือการย่อหนังสือพิมพ์^๔

พระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรมนี้ก็เปิดโอกาสให้ผู้อ่านหรือผู้สนใจติชมและวิจารณ์บทประพันธ์ อันจะเป็นการส่งเสริมให้บทประพันธ์มีมาตรฐานที่สูงขึ้น แต่หากมีไรเป็นการติชมในทำนองโฆษณาอย่างในปัจจุบัน ซึ่งอาจไม่จัดเข้าในลักษณะของการวิจารณ์

^๑ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๓๒.

^๒ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๓๕.

^๓ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๔๑.

^๔ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๓๘.

ที่คดี

การตีพิมพ์เป็นการส่งเสริมกำลังใจผู้ประพันธ์อีกด้วย เพราะเป็นการแสดงออกให้ทราบว่ามีผู้สนใจเรื่องนั้นจริง ๆ เพียงไร ฉะนั้นถ้าบทประพันธ์เรื่องใดมีการตีพิมพ์มากก็เป็นที่เชื่อแน่ว่ามีผู้สนใจมาก สำหรับความดีของเรื่องนั้น ๆ ก็เป็นหน้าที่ของผู้อ่านจะพึงพิจารณาด้วยตนเอง

แต่การนำบทความอันคัดมาโดยสังเขปหรือคำแปลสังเขปอันยาวพอควรนี้ต้องแสดงที่มาแห่งสิ่งซึ่งมีลิขสิทธิ์นั้นไว้ด้วย ตามความในบทบัญญัติในอนุมาตรา ๓ แห่งมาตรา ๒๐ อันเกี่ยวกับคำสั่งแต่งที่มาซึ่งมีลิขสิทธิ์

การกระทำดังต่อไปนี้ท่านถือว่าละเมิดลิขสิทธิ์ตามความในมาตรา ๒๑ คือ

- (ก) ขายหรือให้เช่าหรือในทางการค้า นำออกแสดง เสนอขายหรือเสนอให้เช่าหรือ
- (ข) แจกจ่ายเพื่อประโยชน์ในการค้า หรือ
- (ค) แสดงต่อประชาชนเพื่อการค้า หรือ
- (ง) สั่งเข้ามาในพระราชอาณาจักร เพื่อขายหรือให้เช่าซึ่งวรรณกรรมหรือศิลปกรรมอันตนรู้อยู่แล้วว่าเป็นวรรณกรรมหรือศิลปกรรมที่ได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์

ในการละเมิดลิขสิทธิ์นี้ ผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์จะฟ้องร้องได้ก็ต่อเมื่อมีการนำสืบพยานหลักฐานว่าผู้ละเมิดลิขสิทธิ์ได้กระทำให้เจ้าของลิขสิทธิ์ต้องสูญเสียหรือทำให้ค่าของลิขสิทธิ์เสื่อมไป อาทิเช่น ถิ่นหนังสือเดิมใจจำหน่ายได้ก็ ในประเทศไทยมักจะมีผู้ลอกแบบไปพิมพ์ซ้ำออกมาแข่งขัน การกระทำในกรณีเช่นนี้ถ้ามีผลกระทบทะเทือนถึงเจ้าของลิขสิทธิ์ เข็มก็สามารถฟ้องร้องได้โดยทางแพ่งและทางอาญา

ในการฟ้องร้องนี้ ตามความในมาตรา ๒๓ การละเมิดสิทธิแห่งสิ่งอันมีลิขสิทธิ์อยู่จะเป็นทั้งชิ้นหรือแต่ส่วนมากก็ดี ท่านให้ถือว่าสิ่งอันละเมิดลิขสิทธิ์เป็นทรัพย์สินของเจ้าของ

^๑ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๓๘.

^๒ เรื่องเดียวกัน. หน้าเดียวกัน.

ลิขสิทธิ์ และถ้าหากผลิตเป็นวรรณกรรมออกขาย อันเป็นเหตุทำให้ค่าของสิทธิอันมีอยู่แต่เจ้า
ของลิขสิทธิ์แต่ผู้เดียว เจ้าของลิขสิทธิ์จะฟ้องร้องเรียกทรัพย์สินนั้นได้ โดยขอให้ศาลตีค่าประเมิน
ราคา และผู้ละเมิดจะต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามที่ศาลกำหนด^๒

ในกรณีการละเมิดลิขสิทธิ์เช่นนี้ ในประเทศไทยเรามีการนำสืบพยานได้ยาก
เพราะตัวเลขสถิติจำหน่ายหนังสือต่าง ๆ หาหลักฐานได้ยาก ตลาดหนังสือเมืองไทยยังขาด
ความจริงใจในเรื่องการผลิตอยู่ตลอดมา การฟ้องร้องเมื่อมีผู้ละเมิดลิขสิทธิ์จะต้องฟ้องร้อง
ภายในสามปีนับแต่มีการละเมิดลิขสิทธิ์ขึ้น หรือเมื่อมีประกาศโฆษณาแห่งการละเมิดลิขสิทธิ์
เมื่อพ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ห้ามมิให้ฟ้องร้องตามความในมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติ
นี้^๓

การกำหนดโทษผู้ละเมิดลิขสิทธิ์ที่ได้มีการห้ามไว้แล้วตามความในบทบัญญัติวรรค ๓
แห่งมาตรา ๗ มาตรา ๒๖ กำหนดโทษความผิดของผู้ละเมิดไว้ว่าให้ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท^๔
ถ้าเราพิจารณาค่าปรับแล้วจะพบว่าในระหว่างที่ออกกฎหมายพระราชบัญญัตินี้ ๕๐๐
บาทก็นับเป็นจำนวนเงินที่มากจำนวนหนึ่ง แต่เมื่อนำมาเทียบกับค่าของเงินปัจจุบัน ๕๐๐ บาท
คงมีค่าเหลือเป็นจำนวนไม่มาก การละเมิดลิขสิทธิ์ในไทยจึงเกิดขึ้นเสมอแต่ก็มีได้ฟ้องร้องกัน
สาเหตุอันเนื่องมาจากข้อไหวและความหยาบของกฎหมาย ก่อให้เกิดการประกอบอาชีพ
ของกลุ่มบุคคลที่เอาרקเอาเปรียบผู้อื่น ถึงโอกาสกอบโกยผลประโยชน์และทำลายสิทธิของผู้
ประพันธ์เสมอมา และเป็นโอกาสให้ชนชาติอื่นละเมิดสิทธิอันนี้ด้วย

^๑ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๔๑.

^๒ สัมภาษณ์ นายสถิตย์ เสมานิด. สำนักหนังสือพิมพ์ข่าวไทย. วันที่ ๑๑
เมษายน ๒๕๑๕.

^๓ "พระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช ๒๔๗๔."

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๔๘ (๒๑ มิถุนายน ๒๔๗๔), ๑๔๑.

^๔ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๔๒-๓.

ตามความในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช ๒๔๗๔ กฎหมายไทยยอมรับและให้ความคุ้มครองแห่งวรรณกรรมและศิลปกรรมที่ ได้โฆษณาในต่างประเทศของบรรดาประเทศที่เป็นสมาชิกแห่งสนธิบัตร คังนั้วรรณกรรมไทย และศิลปกรรมไทยก็ควรได้รับสิทธิคุ้มครองจากบรรดาสมาชิกของประเทศสนธิบัตรคังที่ไทยได้ ออกกฎหมายคุ้มครองลิขสิทธิ์ของต่างชาติเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้การทำซ้ำในลักษณะของการแปลหรือสิ่งที่ทำซ้ำอย่างอื่นตามความในมาตรา ๓๓ ซึ่งอาจได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ ท่านว่าเจ้าของลิขสิทธิ์แห่งคำแปลมีสิทธิที่จะนำออกจำหน่ายแจกได้ คู่จกั้เจ้าของลิขสิทธิ์แห่งผู้ประพันธ์เดิม^๒

ลิขสิทธิ์ของไทยเรากับของต่างประเทศมีข้อแตกต่างกันในข้อของอายุแห่งความคุ้มครองลิขสิทธิ์ คือลิขสิทธิ์ของต่างประเทศในปัจจุบันได้ขยายอายุแห่งการคุ้มครองออกไปเป็น กำหนด ๕๐ ปี^๓ หลังจากการตายของเจ้าของลิขสิทธิ์ แต่ของไทยเรากำหนดไว้เพียง ๓๐ ปี^๔

๔.๑.๑ ลิขสิทธิ์เกี่ยวแก่ผู้แปล

การแปลในต่างประเทศถือว่ามีสำคัญมากอย่างหนึ่ง แม้ว่าการแปล จะเป็นการกระทำซ้ำซึ่งวรรณกรรมโดยการใ้ภาษาอีกภาษาหนึ่ง และในการแปลแม้ผู้แปลจะ แปลทั้งหมดหรือแปลเพียงตอนใดตอนหนึ่งก็ดี แต่วิธีการแปลนั้นก็คงอาศัยเทคนิคด้วยประการ

^๑ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๔๓.

^๒ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๔๖.

^๓ Arthur Reginald Hewith. "Copyright," Encyclopedia of Librarianship. (New York: Hafner Publishing Company, 1967), p. 127.

^๔ "พระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช ๒๔๗๔," ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๔๘ (๒๑ มิถุนายน ๒๔๗๔), ๑๓๘.

ทั้งปวง จึงให้ลิขสิทธิ์ผู้แปลมีเท่าเทียมกับลิขสิทธิ์ต่าง ๆ ของผู้ประพันธ์เดิม^๑

องรี เดสบัวส์ (Henri Desbois) โทขอเสนอแนะเกี่ยวกับลิขสิทธิ์งานแปลว่า
ควรจะเป็นสิทธิแห่งผู้ประพันธ์เดิมและสิทธิแห่งผู้แปลแต่ละคนด้วย^๒

นักกฎหมายระหว่างประเทศจึงประชุมตกลงให้กำหนดระยะเวลาเกี่ยวกับลิขสิทธิ์
งานแปลที่จะต้องได้รับคำยินยอมจากผู้ประพันธ์เดิม

ในที่สุดสมาชิกรัฐที่เข้าร่วมประชุมอนุสัญญาแห่งกรุงเบิร์นตามความในบทบัญญัติวรรค ๑
แห่งมาตรา ๕

ผู้ประพันธ์แห่งชาติสมาชิกรัฐสันนิบาต... จะได้รับการคุ้มครองซึ่งสิทธิอันนี้

มีแต่ผู้เคี้ยวและสิทธิที่จะมีให้นำคำแปลออกโฆษณาในประเทศภาคี

สมาชิกรัฐ เป็นระยะเวลา ๑๐ ปีนับแต่บทประพันธ์เดิมพิมพ์ออกมา^๓

---

^๑Eaton Sylvester Drone. A Treatise on the Law of Property in Intellectual Productions in Great Britain and the United States. Embracing copyright in works of Literature and Art, and Playright in Dramatic and Musical Compositions. (Boston: Little, Brown and Company, 1879), p. 449, quoted in Nedjelko D. Suljak, "Right to Translate and International Copyright Conventions," Library Law Journal. LXII (February, 1969), 47.

^๒Henri Desbois. Le droit D'arteur - Le Droit Francais, Convention De Berne Revide. (Paris: Dalloz, 1950), p. 50. cited by N. D. Suljak. Loc. cit.

^๓Stephen P. Ladas. The International Protection of Library and Artistic Property. (New York: The Macmillan Co., 1938), p. 1124, quoted in Nedjelko D. Suljak. "Right to Translate and International Copyright Conventions," Library Law Journal. LXII (February, 1969), 48.

ตามบทบัญญัตินี้ ผู้แปลจะพิมพ์งานแปลออกโฆษณาจะต้องขออนุญาตไปยังผู้ประพันธ์
เดิมในลักษณะของการขอลิขสิทธิ์พิมพ์หนังสือแปล ทุกครั้งที่พิมพ์หนังสือแปลในระยะ ๑๐ ปีนับ
แต่ต้นฉบับพิมพ์เผยแพร่ในประเทศภาคี จะต้องขออนุญาตไปยังผู้ประพันธ์เดิม ทำให้เกิดการขอ
ลิขสิทธิ์การแปลขึ้น เว้นไว้แต่กรณีที่มีต้นฉบับพิมพ์ออกโฆษณาเกินกว่า ๑๐ ปีมาแล้ว แต่
ปัจจุบันเปลี่ยนกำหนดระยะเวลาเป็น ๗ ปี^๑

อย่างไรก็ตาม มีข้อยกเว้นเกี่ยวแก่งานแปลด้านวิชาการสำหรับประเทศด้อยพัฒนา
ที่ได้รับยกเว้นการขอลิขสิทธิ์การแปลตามข้อตกลงต่อท้ายอนุสัญญากรุงเบิร์น การแปลหนังสือ
วิชาการในไทยจึงไม่ต้องขอลิขสิทธิ์^๒

กำหนดอายุของลิขสิทธิ์งานแปลในแต่ละประเทศกำหนดไม่เท่ากันตามบทบัญญัติแห่ง
อนุสัญญากรุงเบิร์นวรรค ๒ แห่งมาตรา ๘ กำหนดอายุคุ้มครองลิขสิทธิ์งานแปลมีกำหนดอายุ
ผู้แปลและหลังจากผู้แปลตายไปแล้ว ๒๕ ปี^๓

สำหรับลิขสิทธิ์ผู้แปลในประเทศไทยมีได้มีบ่งไว้โดยเฉพาะ คงจะถือตามอายุแห่ง
การคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามผู้ประพันธ์เดิมในประเทศไทย ดังนั้นกำหนดอายุแห่งลิขสิทธิ์ผู้แปลใน
ไทยจึงมีกำหนดอายุตลอดชีวิตผู้แปลและต่อไปอีกสามสิบปี ส่วนที่ออกโฆษณาเป็นตอน ๆ อายุ

^๑Theodore R. Kupferman and Mathew Foner. Universal Copy-
right Convention Analyzed. (New York: Federal Regal Publications,
1955), p. 55, cited in Nedjelko D. Suljak. Ibid., p. 55.

^๒ธนาคารกรุงเทพ จำกัด. รายงานวงศกรึ่งปี ๒๕๐๘. พระนคร: ไทยวัฒนา
พานิช, ๒๕๐๘, หน้า ๒๘.

^๓Arpad Bogsch. Universal Copyright Convention: An Analysis
and Commutary. (New York: R. R. Bowker Co., 1958), p. 70, cited in
Nedjelko D. Suljak. Ibid., p. 55.

แห่งความคุ้มครองเริ่มแต่วันออกโฆษณาตอนนั้น ๆ

๔.๑.๒ การขอลิขสิทธิ์

ประเทศไทยได้ลงนามตามข้อตกลงในอนุสัญญาแห่งกรุงเบอร์นเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๓ เพื่อให้การดำเนินการปฏิบัติเป็นไปตามข้อตกลงในอนุสัญญาดังนั้น ประเทศไทยจึงได้ออกกฎหมายให้ความคุ้มครองสิทธิแก่ผู้ประพันธ์ของประเทศภาคีสันนิบาตในพระราชอาณาจักรไทย ดังนั้นการแปลหนังสือต่างประเทศเป็นภาษาไทยจึงต้องขอลิขสิทธิ์จากผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์แห่งวรรณกรรมนั้น ๆ

การดำเนินการติดต่อขอลิขสิทธิ์

การดำเนินการติดต่อขอลิขสิทธิ์ เพื่อพิมพ์เผยแพร่ เรื่องแปลกับต่างประเทศ โดยการดำเนินการติดต่อกับ

- ๑) สำนักพิมพ์
- ๒) ผู้ประพันธ์
- ๓) สำนักงานแถลงข่าว สถานทูต และสถานกงสุลต่างประเทศในประเทศไทย

กรณีที่ว่าวรรณกรรมนั้นเป็นวรรณกรรมอังกฤษหรืออเมริกัน ผู้แปลก็อาจติดต่อผ่านบริติช เคานซิล และสำนักงานแถลงข่าวอเมริกัน ถ้าเป็นวรรณกรรมของชาติอื่นก็ดำเนินการติดต่อกับผู้แต่งต้นฉบับ วิธีกรอย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้แปลจะสืบค้นค่าลิขสิทธิ์ของผู้ประพันธ์และผู้ประพันธ์ได้จากหนังสือต้นฉบับที่จะแปล และติดต่อเป็นการส่วนตัว หรือจะดำเนินการโดยผ่านทางสำนักงานแถลงข่าว หรือสถานทูต สถานกงสุล ก็ได้

สำนักงานแถลงข่าวอเมริกัน กรุงเทพฯ ซึ่งดำเนินการติดต่อขอลิขสิทธิ์วรรณกรรมอเมริกันแก่ผู้แปลเอกชน หน่วยงานของทางราชการ สมาคม และผู้สนใจอื่น ๆ ในประเทศไทย

* "พระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม," ราชกิจจานุเบกษา.

สำนักงานแถลงข่าวอเมริกันจะดำเนินการติดต่อไปยังสำนักงานแถลงข่าวอเมริกันที่กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. และดำเนินการติดต่อกับสำนักพิมพ์และนักประพันธ์โดยตรง กรณีนี้อาจจะต้องเสียค่าขอลิขสิทธิ์เพื่อการพิมพ์เรื่องที่แปลแล้วครั้งละประมาณ ๒,๐๐๐ บาท หรือ ๑๐๐ ดอลลาร์ แต่บางครั้งอาจจะไม่ต้องเสียก็ได้

การติดต่อผ่านสำนักงานแถลงข่าวอเมริกันเพื่อดำเนินการขอลิขสิทธิ์กินเวลาประมาณ ๖ ถึง ๖ เดือน แต่หากติดต่อโดยวิธีอื่นอาจจะเร็วกว่านี้แล้วแต่กรณี

๔.๑.๓ การขอลิขสิทธิ์การแปลในประเทศไทย

การขอลิขสิทธิ์ในการแปลในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ไม่คำนึงถึงเรื่องการขอลิขสิทธิ์ จนกระทั่งเมื่อมีพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช ๒๔๗๔ ประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๔๗๔ แล้วนั้น ตามความในมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายไทยยอมรับรองและคุ้มครองแก่วรรณกรรมและศิลปกรรมที่โคโฆอาณาในต่างประเทศของประเทศที่เป็นสมาชิกแห่งสนธิบัตร^๒

นับแต่บัดนั้นมา หากมีผู้แปลวรรณกรรมของประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกแห่งสนธิบัตรตามที่ลงนามในข้อตกลงแห่งอนุสัญญากรุงเบิร์นแล้ว ก็จะต้องขอลิขสิทธิ์การแปลต่อผู้ประพันธ์เดิม เว้นแต่กรณีต่อไปนี้

- ๑) เรื่องแปลทางวิชาการที่ได้รับการยกเว้นขอลิขสิทธิ์แก่ประเทศค้อยพัฒนาตามข้อตกลงต่อท้ายอนุสัญญากรุงเบิร์น
- ๒) เรื่องแปลนั้นหมดลิขสิทธิ์แห่งผู้ประพันธ์เดิม
- ๓) เรื่องแปลนั้นเป็นวรรณกรรมคลาสสิก

สัมภาษณ์นางสุคนธ์ พลภัทรวิจารณ์. สำนักงานแถลงข่าวอเมริกัน. วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๑๕.

^๒ "พระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรม และศิลปกรรม. พุทธศักราช ๒๔๗๔." ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๔๘ (๒๑ มิถุนายน ๒๔๗๔), ๑๔๓.

จากการสัมภาษณ์ผู้แปล ๕๒ คน ผู้แปลในปัจจุบันก็เริ่มสนใจการขอลิขสิทธิ์การแปลมากขึ้น โดยเฉพาะการแปลให้แก่หน่วยราชการและการแปลหนังสือให้แก่สำนักงานแถลงข่าวอเมริกัน เป็นต้น

จากการสอบถามผู้แปล ๕๒ คน ผู้แปลบางคน ติดต่อขอลิขสิทธิ์โดยผ่านทางสถานทูต สำนักงานแถลงข่าว หรือทางสมาคม ผู้แปลส่วนใหญ่ร้อยละ ๓๔.๖๑ ติดต่อขอลิขสิทธิ์โดยผ่านสำนักงานแถลงข่าว (ตารางที่ ๑๕) ส่วนผู้แปลที่ติดต่อขอลิขสิทธิ์โดยตรงไปยังผู้ประพันธ์เป็นการเฉพาะตัวนั้นมีเพียงร้อยละ ๑๓.๔๖

ผู้แปลที่ไม่ขอลิขสิทธิ์ก็มักจะถือว่าสภาวะตลาดหนังสือไทยยังอยู่ในวงแคบ นอกจากนี้ผู้แปลในประเทศไทยได้ค่าแปลในอัตราต่ำมาก ถ้าหากว่าผู้แปลได้ค่าแปลประมาณเรื่องละ ๑,๐๐๐ บาท ถึง ๓,๐๐๐ บาท และต้องเสียค่าขอลิขสิทธิ์การแปล ๒,๐๐๐ บาท ก็จะไม่มีความตั้งใจในการแปล ส่วนผู้แปลที่ยินยอมแปล เรื่องที่สำนักพิมพ์เอกชนมอบหมายให้ตามกำหนดเวลา สำนักพิมพ์ในประเทศไทยก็จะเพิกเฉยในการขอลิขสิทธิ์การแปลให้แก่ผู้แปลเช่นเดียวกัน และผู้แปลบางคน ก็ไม่ทราบวิธีการติดต่อขอลิขสิทธิ์จึงไม่ได้ขอ ดังนั้นจึงก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิแห่งผู้ประพันธ์ขึ้นในพระราชอาณาจักร

การละเมิดสิทธิแห่งผู้ประพันธ์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช ๒๔๗๔ กำหนดโทษปรับไว้ไม่เกิน ๕๐๐ บาท แต่ผู้ถูกละเมิดอาจฟ้องเรียกค่าสินไหมตามอำนาจของศาลได้ แต่ยังไม่ปรากฏว่ามีกรณีฟ้องร้องเกี่ยวกับการขอลิขสิทธิ์การแปลในประเทศไทย

"พระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช ๒๔๗๔,"

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๔๘, (๒๑ มิถุนายน ๒๔๗๔), ๑๘๖.

๔.๒ ต้นฉบับหนังสือแปล

การแปลในประเทศไทยในระยะแรกเป็นการแปลจากภาษาตะวันตก เรื่องที่แปลเป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนาและพงศาวดารต่าง ๆ เรื่องแปลทางศาสนาเริ่มตั้งแต่การแปลพระไตรปิฎกชาคกและนิทานในระยะต่อมา

การแปลเรื่องพงศาวดารก็มีพงศาวดารจีนและมอญ การแปลเรื่องเหล่านี้มีวิธีการต่าง ๆ กัน มีอาทิเช่นแปลจากต้นฉบับ ใช้วิธีแปลและเรียบเรียง เช่นเรื่องสามก๊ก แปลโดยมีผู้เล่าเช่นเรื่องอิเหนา และรวมเกียรติ เป็นต้น

การแปลจากต้นฉบับในประเทศไทยเริ่มมีครั้งแรกตามปรากฏในจดหมายเหตุฉบับนี้มาเมื่อประมาณ ๕๐๐ ปีมาแล้ว คือใน พ.ศ. ๒๐๒๕ สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถให้ประชุมนักปราชญ์ราชบัณฑิตให้แปล "มหาชากิคำหลวง" การแปลนั้นยกคำบาลีมาบทหนึ่ง แล้วแปลเป็นภาษาไทย สลับกันไป การแปลก็เคร่งครัดกฎเกณฑ์มาก

การแปลในระยะหลังก็เปลี่ยนวิธีไป ต่อมาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ การแปลเปลี่ยนแปลงเป็นการแปลแบบเก็บความ มีผู้แปลและผู้เรียบเรียง ดังตัวอย่างการแปลพงศาวดารจีน เช่นเรื่องสามก๊ก เลียดก๊ก และเรื่องอื่น ๆ การแปลแบบนี้ใช้เรื่อยมาจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

การแปลในสมัยหลังมีทั้งการแปลแบบแปลคำโคลงเรื่อง และแปลแบบคัดแปลลงบ้างเล็กน้อย เพราะการแปลเรื่องจากภาษาตะวันตกในระยะแรก ผู้แปลมีวัตถุประสงค์จะให้มีลักษณะเป็นแบบไทย ๆ ให้มากขึ้น การแปลในระยะนี้ผู้แปลใช้วิธีการคัดแปลบ้าง เพราะชาวไทยเพิ่งจะรับอารยธรรมตะวันตกเข้ามาพร้อม ๆ กับการเดินทางของชาวตะวันตกมาสู่ประเทศไทยมากขึ้น ความแตกต่างของประเพณีและวัฒนธรรมระหว่างไทยกับตะวันตกจึงต้องมีการ

---

^๑มหาชากิกลอนเทศ มหาชากิฉบับหอพระสมุดวชิรญาณ. (พระนคร: โรงพิมพ์ไทย, ๒๔๒๑), หน้า ๔.

คัดแปลงข้อความบางตอนในหนังสือบรรยายภาคภาษาไทย ผู้แปลในสมัยนี้มีความสามารถในการแปล เป็นอย่างมาก สามารถเปลี่ยนความสนใจจากเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ มาสู่เรื่องแปลในระยะนี้ได้ และเป็นต้นกำเนิดแห่งนวนิยายในสมัยต่อมา

การแปลเรื่องจากต้นฉบับภาษาต่าง ๆ มีประมาณ ๑,๒๕๕ เรื่อง มีเรื่องแปลจาก ภาษาตะวันออกและตะวันตก ดังแสดงไว้ในตารางที่ ๓๕

ตามตารางที่ ๒๕ แสดงให้เห็นว่าหนังสือแปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษมีจำนวนสูงสุด ร้อยละ ๔๔.๕๕ หนังสือแปลจากภาษาจีนรองลงมาคือร้อยละ ๒.๔๕ หนังสือแปลภาษาตะวันออกทั้งหมดจะได้เพียงร้อยละ ๑๓.๕๔ เท่านั้น แสดงให้เห็นว่าผู้แปลนิยมแปลหนังสือตะวันตก มาก

หนังสือแปลที่ผู้แปลเป็นภาษาไทยหลายครั้ง ที่เป็นเรื่องพงศาวดารจีนก็มี "ซ่งกั้ง" สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ให้แปลเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๐ ต่อมาในระยะสงครามโลก ครั้งที่ ๒ นางเนียน กุระโรหิต แปลอีกเป็นครั้งที่ ๒ ให้ชื่อว่า "ดอกเหมยในแจกันทอง" แต่แปลไม่จบ ในระยะต่อมาขยายขอบแปลใหม่อีก ให้ชื่อว่า "ดอกเหมยในกุณฑีทอง" เรื่อง "บูเช็กเทียน" คณะหนังสือพิมพ์สยามแปลจากภาษาจีนในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า เจ้าอยู่หัว และ สันซึ พินโทย แปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษซึ่งชื่อว่า "Lady-Wu-A True Story" ของหลิน ยู่ถิง ให้ชื่อเรื่องภาษาไทยว่า "นางพญามูเซ็กเทียน" ส่วนเรื่องภาษา ตะวันตกซึ่งแปลมากกว่า ๑ ครั้งมีดังนี้

"เทิลมา" แปลจาก "Thelma" ของแมรี คอเรลลี โดย "ศร." [ม.จ. สุขศิริ สมร เกษมศรี] แปลเป็นครั้งแรกในปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว "แม่อนงค์" [นายมาลัย ชูพินิจ] แปลครั้งที่ ๒ และนางบุญเนื่อง บุญเนตรแปลเป็นครั้งที่ ๓

"รูเบิน" ไม่ปรากฏนามผู้แปลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อมาสมุท สิริไซ แปลอีกครั้งในสมัยต่อมา

ตารางที่ ๒๕
หนังสือแปลจากภาษาต่าง ๆ

ต้นฉบับภาษา	จำนวนเรื่อง	ร้อยละ
อังกฤษ	๑,๐๘๓	๘๘.๕๕
ฝรั่งเศส	๑๙	๑.๕๘
เยอรมัน	๓	๐.๒๓
ยุโรปอื่น ๆ	๒	๐.๑๖
จีน	๘๘	๖.๘๕
บาลี	๓๓	๕.๖๘
สันสกฤต	๖	๐.๕๓
ฮินดี	๔	๐.๓๑
ตะวันออกอื่น ๆ	๓	๐.๒๓
รวม	๑,๒๘๕	๑๐๐.๐๐

ที่มาของข้อมูล จากการสำรวจหนังสือแปลจากห้องสมุดต่าง ๆ และตลาดหนังสือ

"ชุดเซอร์ลอคโฮลมส์" ของเซอร์ อาเธอร์ โคนัน ดอยล์ หลวงสารานุกรมประพันธ์
แปลครั้งแรก แต่ไม่ครบชุด อ. สายสุวรรณ (อัมพร สายสุวรรณ) แปลใหม่ครบชุด อันประ
กอบด้วยเรื่องยาว ๔ เรื่อง และเรื่องสั้น ๕๒ เรื่อง เป็นครั้งที่ ๒

"ประทีปแห่งทวีปเอเชีย" แปลจาก "The Light of Asia" ของเซอร์ เอควิน
ดาร์โบลด์ พระอุมาสีคุญปมาจารย์ (สิริจันโท) แปลจากฉบับภาษาฝรั่งเศสของ เด อ็อง
สอรัค เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๐ และ "ภัททศิตา" (นามแฝง) แปลจากฉบับภาษาอังกฤษ พ.ศ.
๒๔๘๒

"นิทานแอนเดอร์ซัน" ของอันส์ คริสเตียน แอนเดอร์เสน แปลเป็นไทยโดยอาษา
ชอจิตต์เมตต์ และคุชฌีมาลา (คุณหญิงคุชฌี มาลากุล)

"คอกทิวติปคำ" แปลโดยพระปวิเวทย์วิเศษ (สาย เลขยานนท์) และบุญเนื่อง
บุญเนตร

ผู้แปลวรรณกรรมในประเทศไทยแปลวรรณกรรมจากภาษาต่างประเทศจากต้นฉบับ
ของนักประพันธ์และจินตกรต่างชาติที่รู้จักกันเป็นอย่างดีในบรรดาผู้อ่านชาวไทย นักประพันธ์
และจินตกรชาวต่างประเทศที่ผู้แปลนำต้นฉบับมาแปลเป็นภาษาไทยมาก ได้แก่ นักประพันธ์ที่มี
รายชื่อลงในตารางที่ ๓๐

จากตารางนี้ผู้ประพันธ์เหล่านี้มีผลงานทั้งทางวรรณคดี บทละคร นวนิยาย นิทาน
และวิชาการสารคดีเกือบทุกประเภท มีนักประพันธ์ชาวต่างประเทศอีกกลุ่มหนึ่งที่ประพันธ์งาน
ประเภทจรรยาบรรณทั้งหมด ดังปรากฏรายชื่อในตารางที่ ๓๑

งานแปลของนักประพันธ์และจินตกรต่างชาติในตารางที่ ๓๐ และตารางที่ ๓๑
แพร่หลายในประเทศไทยมาก แต่ไม่สามารถทราบจำนวนพิมพ์ที่แน่นอนจากสำนักพิมพ์เอกชนได้

ต้นฉบับหนังสือแปลมีความสำคัญในด้านการแปลมาก ผู้แปลในประเทศไทยนิยมแปล
เรื่องของชาติตะวันตก แต่ชนบทรวมนิยมประเพณีและวัฒนธรรมไทยกับตะวันตกนั้นยอมแตก
ต่างกันมาก ผู้อ่านเรื่องแปลเหล่านี้ควรจะมีความรู้เรื่องของประเทศนั้น ๆ เป็นพื้นฐานบ้าง
จึงจะช่วยให้อ่านเข้าใจและได้รสทางวรรณกรรม

ตารางที่ ๓๐

รายนามนักประพันธ์ต่างประเทศผู้เขียนต้นฉบับหนังสือแปลในเมืองไทย

รายนามนักประพันธ์และจินตกวี	จำนวนเรื่องที่แปล
แมรี คอเวลดิ	๑๑
กี๊ เคอ โมปราซัง	๑๑
วิลเลียม เชกสเปียร์	๕
เฟิร์ด เอส. บัค	๕
อเล็กซานค์ คูมาส์	๗
เคด คาร์เนก	๗
เฮมมิงเวย์	๖
กริมม์	๕
เอฟ. คับบลิว เบน	๕
ซีริด โจค	๕
ดีโอ ทอดสตอย	๕
มาร์ค ทเวน	๕

ที่มา จากการสำรวจ

ตารางที่ ๓๑

นักประพันธ์ต้นฉบับหนังสือแปลจารกรรมนวนิยายในประเทศไทย

รายนามนักประพันธ์	จำนวนเรื่องที่แปล
จิน บรูซ	๑๖
เอียน เฟลมมิง	๑๐
เซอร์ เฮนรี ไรเคอร์ แสกการ์ค	๑๐
สแตนเลย์ การ์กเนอร์	๕
เลสดี ชาร์เตอร์ริส	๕
เอกการ์ วอลเลซ	๕
อคาซา คริสตี	๕
ที่มา จากการสำรวจ	

เรื่องแปลโดยทั่วไปนอกจากจะให้ความบันเทิงแล้ว ยังช่วยส่งเสริมความรู้และสติปัญญาแก่ผู้อ่าน เนื่องจากผู้แปลได้เลือกสรรเรื่องที่คัดมาแล้ว ผู้แปลหลายท่านให้ความเห็นว่า การคัดเลือกเรื่องแปลและการให้ชื่อเรื่องในภาษาไทยนั้น เป็นเรื่องที่ยากยิ่งกว่าการแปลเสียอีก เรื่องแปลที่ดีซึ่งเคยได้รับรางวัลในต่างประเทศ เช่นรางวัลโนเบล และพูลิตเซอร์มาแล้วก็ตาม อาจจะมีผู้สนใจในประเทศไทยน้อย แต่เรื่องแปลเรื่องใดพิมพ์จำหน่ายทันเวลาดกกับภาพยนตร์เรื่องนั้น เขามาดาย ก็มีผู้นิยมซื้ออ่านกันมาก ในการเลือกต้นฉบับหนังสือแปลจึงควรที่ผู้แปลจะพึงศึกษาเรื่องดูก่อนว่าเข้ากับสภาพของประเทศไทยได้หรือไม่

ในการให้ชื่อเรื่องหนังสือแปลเป็นภาษาไทย ผู้แปลมักจะให้ชื่อเรื่องที่เป็นที่สนใจผู้อ่าน นับว่าเป็นเทคนิคของผู้แปล ผู้อ่านในประเทศไทยแม้จะรู้จักนามผู้แปลผู้ประพันธ์ก็แล้ว ก็ไม่ได้สนใจเรื่องของผู้ประพันธ์และผู้แปลที่ออกต่อเนื่องกันมาทุกเรื่องไป

เรื่องแปลทางวิชาการ ผู้แปลไม่สามารถจะตั้งชื่อให้เป็นที่เข้าใจได้ เช่นนวนิยาย แต่ปรากฏว่าเรื่องแปลทางวิชาการมีโอกาสโฆษณาเรื่องทางวารสารได้มาก เพราะวารสารวิชาการมีมากกว่านิตยสารทั่วไป ทำให้นวนิยายแปลมีโอกาสน้อย เมื่อแปลแล้วก็มีที่จะพิมพ์เล่มที่เดียวเลย

การโฆษณาในต่างประเทศถือว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก การโฆษณาหนังสือก็เป็นการประชาสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับผู้เขียนหรือผู้แปล การโฆษณาหนังสือแปลจึงควรกระทำให้มากกว่าในปัจจุบัน เพราะเท่าที่ปฏิบัติมางานแปลวรรณกรรมของสภาวิจัยก็มีโฆษณาในหนังสือพิมพ์สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ชาวกรุง และสังคมศาสตร์ปริทัศน์ เท่านั้น อันควรขยายไปยังหนังสือพิมพ์และวารสารอื่น ๆ ที่ส่งไปจำหน่ายทั่วประเทศ

หากสามารถโฆษณาแพร่หลายกว่านี้ เรื่องแปลก็จะได้รับความสนใจจากผู้อ่านยิ่งขึ้น เพราะผู้อ่านชาวไทยไม่สนใจติดตามเรื่องอ่าน แต่ชอบอ่านหนังสือที่หาได้สะดวก เหตุนี้ก็เป็นต้น

๔.๓ การดำเนินการแปลของหน่วยงานต่าง ๆ

หน่วยงานที่ดำเนินการแปลหนังสือในประเทศไทยมีหลายประเภท อาทิเช่นหน่วยงานของราชการ สมาคม สำนักงานแดงขาว สำนักพิมพ์เอกชน และบริษัทแปลเอกชน การดำเนินการแปลของหน่วยงานแต่ละประเภทจึงมีลักษณะแตกต่างกันไปตามหน่วยงาน แต่หน่วยงานเหล่านี้มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการแปลคล้าย ๆ กันคือ

- ๑) เพื่อเผยแพร่ความรู้
- ๒) เพื่อผลิตหนังสือจำหน่ายแก่ประชาชนในราคาถูกลง (ยกเว้นสำนักพิมพ์เอกชน)
- ๓) เพื่อที่จะช่วยให้ชาวไทยมีโอกาสเข้าถึงวรรณกรรมต่างประเทศได้เร็วกว่าที่จะไปอ่านจากต้นฉบับเดิม

ส่วนรายละเอียดในการดำเนินการแปลของแต่ละหน่วยงานนั้น ขอดกล่าวตามลักษณะของหน่วยงานนั้น ๆ

๔.๓.๑ การดำเนินการแปลของหน่วยราชการ

การแปลของหน่วยงานทางราชการปรากฏว่าโครงการแปลของสำนักนายกรัฐมนตรีดำเนินการแปลทางวิชาการในสาขาวิชาที่สำคัญ โครงการแปลนี้ได้มอบให้กองแปลและการต่างประเทศ สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ เป็นผู้ดำเนินการ สำนักงานนี้เกิดขึ้นจากประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาวิจัยแห่งชาติฉบับแรกเมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๙ เพื่อพัฒนาความก้าวหน้าของประเทศโดยอาศัยการวิจัยทางวิทยาศาสตร์เป็นมูลฐาน จึงจัดแบ่งวิชาที่จะให้มีการวิจัย ๖ สาขา คือ

"พระราชบัญญัติสภาวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๙๙," ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๗๒, ตอนที่ ๗๔ (๑๔ กันยายน ๒๔๙๙), ๑๐๒๑.

- ๑) วิทยาศาสตร์กายภาพและคณิตศาสตร์
- ๒) วิทยาศาสตร์การแพทย์
- ๓) เคมีและเภสัชศาสตร์
- ๔) วิทยาศาสตร์ชีวภาพ
- ๕) เกษตรศาสตร์ในวนศาสตร์
- ๖) วิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรม

เมื่อคณะรัฐมนตรีปฏิบัติสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มีความปรารถนาที่จะพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ทางอย่างรวดเร็ว นายกรัฐมนตรีจึงได้มีบัญชาให้ร่างพระราชบัญญัติสภาวิจัยแห่งชาติขึ้นใหม่เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๒ และให้ยกเลิกพระราชบัญญัติสภาวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๙๕ เดิม^๑ พระราชบัญญัติใหม่ให้มีสาขาวิชาการที่จะวิจัยทั้งทางวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวม ๑๐ สาขา มีคณะกรรมการประจำสาขา ๑๓๖ ท่าน และจัดตั้งสำนักงานสภาวิจัยขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้ มีเจ้าหน้าที่และงบประมาณเพื่อดำเนินงานโดยเฉพาะ^๒ มีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนและการประสานงานเกี่ยวกับการวิจัยทั้งส่วนราชการและส่วนบุคคล รวมทั้งการสำรวจและการจัดตั้งสถาบันวิจัย และหน้าที่อื่นอีก คือ

๑. การพิจารณาโครงการวิจัยที่ต้องใช้เงินรัฐบาล เพื่อป้องกันมิให้มีการวิจัยซ้ำเรื่องกัน จึงมอบอำนาจให้สภาวิจัยเสนอความเห็นต่อสำนักงานงบประมาณ เพื่อประกอบการพิจารณาในการตั้งงบประมาณ^๓

^๑ เรื่องเดียวกัน. หน้าเดียวกัน.

^๒ "พระราชบัญญัติสภาวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๒," ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับพิเศษ, เล่ม ๗๖, ตอนที่ ๑๐๒ (๑ พฤศจิกายน ๒๕๐๒), ๓.

^๓ สภาวิจัยแห่งชาติ. สภาวิจัยแห่งชาติ รายงานประจำปี ๒๕๐๓. หน้า ๑๘.

^๔ สภาวิจัยแห่งชาติ. "รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารสภาวิจัยแห่งชาติ. ครั้งที่ ๓/๒๕๐๓, วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๓ ณ. ทำเนียบรัฐบาล." (อัครสาเนา)

๒. การดำเนินการเกี่ยวกับรายงานของข้าราชการผู้ไปศึกษาดูงาน หน้าที่ในการ
ดูรายงานของข้าราชการกระทรวง ทบวง และกรมต่าง ๆ ผู้ไปศึกษาดูงาน หรือไปประชุม
ณ. ต่างประเทศ แก่สภาวิจัย เพื่อให้ประกอบในการพิจารณาการวิจัย

การจัดส่วนราชการของสำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี
ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๐๔ ให้ยกเลิกประกาศฉบับที่ ๒ และแบ่งส่วนราชการของ
สำนักงานสภาวิจัยออกเป็น ๔ กองกับ ๑ ส่วน คือ สำนักงานเลขานุการ กองประมวลและ
ประสานงาน กองแปลและการต่างประเทศ กองวิจัยสังคมศาสตร์ และส่วนศูนย์บริการเอก
สารการวิจัย^๒

๔.๓.๑.๑ กองแปลและการต่างประเทศ สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ

กองแปลและการต่างประเทศมีหน้าที่ดำเนินการจัดแปลหนังสือและ
เอกสารสาขาวิชาการฝ่ายวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดำเนินการจัดพิมพ์ รวบรวมและเผยแพร่
เอกสารทางวิชาการเหล่านั้นเพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า ดำเนินการติดต่อกับสถาบัน
และบุคคลในต่างประเทศ เพื่อจัดส่งแลกเปลี่ยนวารสารสภาวิจัยแห่งชาติกับสถาบันต่าง ๆ ทั้ง
ภายในและภายนอกประเทศ และมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะ (๑) ผลิตหนังสือแก่นักศึกษาและ
ประชาชนทั่วไป (๒) จัดพิมพ์หนังสือที่ตีและราคาถูก

^๑ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. หนังสือที่ น.ว. ๒๐/๒๕๐๔ เรื่องการไปศึกษา
ดูงานหรือไปประชุม ณ. ต่างประเทศ. ลงวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๔.

^๒ "การแบ่งส่วนราชการของสำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ," ราชกิจจานุเบกษา.
เล่ม ๗๘, ตอนที่ ๑๐๖ (๑๕ ธันวาคม ๒๕๐๔), ๑๒๗๖-๗๘.

^๓ สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ. "คำสั่งสำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ ที่ ๓/๒๕๐๔,
เรื่องอำนาจและหน้าที่ของกองและแผนกต่าง ๆ ในสำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ. ลงวันที่
๕ มกราคม ๒๕๐๕." (อัครสำเนา)

ความจริงแฉวงงานแปลและการต่างประเทศไม่ใช่เป็นงานของสภาวิจัยฯ โดยตรง แต่เป็นหน่วยงานที่จะจัดตั้งเป็นสถาบันการแปลในโอกาสต่อไป เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับตำราภาษาต่างประเทศ หรืองานคิดค้นต่าง ๆ ที่ยังไม่มีผู้จัดทำ แต่การแปลนี้เป็นสิ่งจำเป็นที่ควรจัดทำขึ้นก่อนเพื่อประโยชน์แก่ประชาชน นักศึกษา และข้าราชการทั่วไปที่จะศึกษาคนควาด้วยตนเอง จึงจัดให้มีศูนย์การแปลขึ้นในกองแปลและการต่างประเทศ^๑

ในการจัดตั้งสถาบันการแปล ผลจากการประชุมคณะกรรมการบริหารสภาวิจัยฯ เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๐๘ มีมติให้สำนักงานสภาวิจัยฯ ทำโครงการจัดตั้งศูนย์การแปลขึ้น^๒

โครงการจัดแปลหนังสือ สภาวิจัยแห่งชาติ

เจ้าหน้าที่ในศูนย์การแปล ซึ่งต่อมาเรียกว่า "โครงการจัดแปลหนังสือ สภาวิจัยแห่งชาติ" นั้น ให้มีฝ่ายวิชาการหรือนักแปลขึ้นสองฝ่าย คือฝ่ายวิทยาศาสตร์และฝ่ายสังคมศาสตร์ รับผิดชอบที่แปลเอกสารต่าง ๆ ตามความต้องการของสำนักงานสภาวิจัยฯ และช่วยแปลงานที่สาขาวิชาต่าง ๆ เสนอ ในขณะที่ขาดผู้แปลที่จะเสนองานแปลแก่ประชาชนให้ได้มากยิ่งขึ้น^๓

วัตถุประสงค์ของโครงการจัดแปลหนังสือคือ มุ่งที่จะส่งเสริมให้มีหนังสือภาษาไทยที่มีประโยชน์และความรู้แก่นักศึกษาและประชาชนในสาขาวิชาการต่าง ๆ ในปัจจุบันให้มากยิ่งขึ้น และเพื่อให้หนังสือที่จำหน่ายแพร่หลายในราคาถูกแก่ประชาชนผู้สนใจ^๔

^๑ เนตร เขมะโยธิน. "นโยบายและโครงการเกี่ยวกับการวิจัยของสภาวิจัยแห่งชาติ," จุลสารวิจัยสังคมศาสตร์, สัปดาห์ที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๖, หน้า ๑๖.

^๒ สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ. "รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารสภาวิจัยแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๔/๒๕๐๘, วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๐๘, ณ. สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ," หน้า ๖.

^๓ เรื่องเดียวกัน. หน้าเดียวกัน.

^๔ สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ. เอกสารวิธีเสนอและการดำเนินการจัดแปลหนังสือ.

ประเภทของหนังสือที่จัดแปลตามโครงการมีทั้งหนังสือฝ่ายวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวม ๑๐ สาขา ดังนี้ (๑) วิทยาศาสตร์กายภาพและคณิตศาสตร์ (๒) วิทยาศาสตร์การแพทย์ (๓) วิทยาศาสตร์เคมีและเภสัช (๔) เกษตรศาสตร์และชีววิทยา (๕) วิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรมวิจัย (๖) ปรัชญา (๗) นิติศาสตร์ (๘) รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ (๙) เศรษฐศาสตร์ และ (๑๐) สังคมวิทยา

วิธีการเสนอหนังสือแปลของกองแปลและการต่างประเทศ จัดเป็นชั้น ๆ ตามลำดับ ดังนี้

- ๑) สาขาวิชาการต่าง ๆ ทั้ง ๑๐ สาขา พิจารณาคัดเลือกหนังสือที่เห็นสมควรจัดแปล ผู้แทนสาขาในคณะกรรมการจัดแปลจะเป็นผู้เสนอหนังสือนั้นมายังสภาวิจัยแห่งชาติ เพื่อเสนอให้คณะกรรมการจัดแปลพิจารณาอนุมัติ
- ๒) ผู้ที่มีความรู้ภาษาต่างประเทศเป็นอย่างดีและสนใจที่จะขอจัดแปลหนังสือ ให้เสนอหนังสือที่จะขอจัดแปลไปยังผู้แทนสาขาวิชาการในแขนงวิชาที่เกี่ยวข้อง เช่นหนังสือเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ ก็เสนอไปยังผู้แทนสาขาเศรษฐศาสตร์ เป็นต้น
- ๓) ในการเสนอหนังสือที่จะจัดแปลใหญ่แทนสาขาวิชาและคณะกรรมการจัดแปลฯ พิจารณานี้ ผู้แปลจะต้องทำรายละเอียดให้พิจารณาดังนี้คือ
  - ก. ชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง สำนักพิมพ์ และปีที่พิมพ์
  - ข. จัดทำบทคัดย่อหรือเนื้อหาสาระย่อ ๆ ของหนังสือที่จะจัดแปล
  - ค. คุณวุฒิของผู้แปล ผู้ตรวจ ตลอดจนเลขหมายโทรศัพท์หรือสถานที่ที่จะติดต่อได้สะดวก
- ๔) เมื่อคณะกรรมการจัดแปลฯ อนุมัติให้จัดแปลได้แล้ว กองแปลและการต่างประเทศ สำนักงานสภาวิจัยฯ จะมีหนังสือแจ้งให้ผู้แปลและผู้แทนสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องทราบ (ดูรายชื่อผู้แทนสาขาและสถานที่ที่จะติดต่อในภาคผนวก ก.)

เรื่องเดียวกัน. หน้าเดียวกัน.

การดำเนินการแปล

๑) การดำเนินการเกี่ยวกับลิขสิทธิ์หนังสือแปล เป็นหน้าที่ของสภาวิจัยฯ เป็นผู้ดำเนินการ

๒) หลังจากที่ผู้แปลได้รับอนุมัติให้จัดแปลหนังสือ เมื่อแปลเสร็จและตรวจแก้ไขเรียบร้อยแล้ว จะต้องส่งต้นฉบับแปล เป็นตัวพิมพ์ (มิใช่เป็นลายมือ) จำนวน ๒ ชุดไปยังกองแปลและการต่างประเทศ สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ พร้อมด้วยต้นฉบับหนังสือที่แปล เพื่อจะได้นับจำนวนคำสำหรับคำนวณค่าสมนาคุณ การส่งต้นฉบับแปลให้จัดส่งได้เมื่อแปลเสร็จสมบูรณ์แล้ว ไม่ต้องรอจนสิ้นปีงบประมาณ

๓) ราชบัณฑิตยสถานจะเป็นผู้ตรวจจัดเกลาภาษาไทย เมื่อจัดเกลาเสร็จแล้ว สำนักงานสภาวิจัยฯ จะจัดส่งต้นฉบับที่ตรวจแก้ไขแล้วไปพิจารณาความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง

๔) สำนักงานสภาวิจัยฯ จะจ่ายเงินค่าสมนาคุณตามอัตราที่กำหนดไว้ในระเบียบว่าด้วยการดำเนินการจัดแปลหนังสือและเงินรางวัลสมนาคุณ พ.ศ. ๒๕๑๒ ภายหลังจากที่ตรวจจัดเกลาภาษาไทยเรียบร้อยแล้ว (ดูรายละเอียดสำเนาระเบียบสำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติว่าด้วยการดำเนินการจัดแปลหนังสือและเงินรางวัลสมนาคุณ พ.ศ. ๒๕๑๒ ในภาคผนวก ก.)

โครงการจัดแปลหนังสือได้ดำเนินการจัดแปลหนังสือในแขนงต่าง ๆ ๑๐ สาขา ที่กล่าวแล้ว รวม ๕๒ เรื่อง จัดพิมพ์เผยแพร่แล้ว ๒๓ เรื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๓

หนังสือแปลซึ่งปรากฏในรายการจนถึง พ.ศ. ๒๕๑๔ มีจำนวน ๒๔ เรื่อง ๒ รายละเอียดในภาคผนวก ก.

สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ, กองแปลและการต่างประเทศ. รายงานประจำปี

๒๕๑๓. หน้า ๘.

ตีพิมพ์นางสาววรรณ มาระยงค์. ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๑๕. โรงพิมพ์สำนัก

นายกรัฐมนตรี.

ในปีงบประมาณ ๒๕๑๓ มีหนังสือแปลเสร็จสมบูรณ์รวม ๒ เรื่องคือ

๑. "The Universe and Dr. Einstein," (เอกภพและ ดร. ไอน์สไตน์) ของสาขาวิทยาศาสตร์กายภาพและคณิตศาสตร์ ค่าสมนาคุณเรื่องนี้เป็นเงิน ๗,๒๐๐ บาท

๒. "Chemistry: A Structural View" (เคมีวิทยา ทศนะปัจจุบันในเรื่องโครงสร้างของสสาร) ของสาขาวิทยาศาสตร์เคมีและเภสัช ค่าสมนาคุณเรื่องนี้เป็นเงิน ๒๘,๐๘๐ บาท^๑

จำนวนเงินงบประมาณค่าสมนาคุณแปลปี ๒๕๑๓ เป็นเงิน ๔๕,๐๐๐ บาท จ่ายค่าสมนาคุณ ๒ เรื่อง รวมเป็นเงิน ๓๕,๒๘๐ บาท คงเหลืออีก ๙,๗๒๐ บาท

หนังสือแปลของสภาวิจัยทุกเรื่อง ตามระเบียบว่าด้วยการดำเนินการจัดแปลหนังสือและเงินรางวัลสมนาคุณ พ.ศ. ๒๕๑๒ นั้น หนังสือแปลทุกเล่มจะต้องส่งให้ราชบัณฑิตยสถานตรวจขีดเกล้าภาษาไทย สำหรับในปีงบประมาณ ๒๕๑๓ มีหนังสือแปล ๒ เรื่องแปลเสร็จ และได้จัดส่งให้ราชบัณฑิตยสถานมอบหมายให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจขีดเกล้าภาษาไทยทั้ง ๒ เรื่อง^๒

กองแปลและการต่างประเทศในปัจจุบันขาดบุคลากรและนักแปล ทำให้งานแปลเอกสารและหนังสือที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยโดยตรงของสำนักงานยังไม่ได้จัดแปล เพื่อพิมพ์เผยแพร่อีกเป็นจำนวนมาก เพราะเจ้าหน้าที่แผนกแปลในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ มีเพียง ๒ คน คือ หัวหน้าแผนกและประจำแผนกเท่านั้น เจ้าหน้าที่แผนกแปลจะต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับโครงการจัดแปลหนังสือเป็นประจำ เพื่อเสนอเรื่องการจัดแปล การติดต่อและประสานงานระหว่างสำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติกับยูเนสโคและยูเนสโกสาขาวิชาการ การติดต่อกับต่างประเทศหรือสำนักงานแกลดซาวอเมริกันในการขอลิขสิทธิ์หนังสือแปล การจัดทำและจัดพิมพ์ ตลอดจนการโฆษณาหนังสือแปล ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดในบทต่อไป

^๑ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๘-๙.

^๒ สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ. รายงานประจำปี ๒๕๑๓. หน้า ๘.

๕.๓.๑.๒ กองสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวง
กระทรวงศึกษาธิการ

หน่วยงานกลางของกระทรวงศึกษาธิการร่วมงานกับสำนักเลขาธิการ
คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ
หน่วยงานนี้แปลงานใหญ่เนสโก โดยที่ยูเนสโกช่วยเหลือในเรื่องต่อไปนี้

- ๑) ค่าแปล
- ๒) ค่าแปลและค่าพิมพ์
- ๓) เงินช่วยค่าแปลหรือค่าพิมพ์แต่เพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่ง

หน่วยงานนี้เริ่มงานมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๓ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานนี้มี
ทั้งข้าราชการในกองการสัมพันธ์ต่างประเทศและบุคคลภายนอก เจ้าหน้าที่เหล่านี้ทำหน้าที่
แทนยูเนสโกเกี่ยวกับรัฐบาลไทย โดยมีข้อตกลงกับยูเนสโกเป็นรายปี ทุก ๆ สองปีมีการ
ประชุมใหญ่ของยูเนสโกเพื่อวางโครงการและงบประมาณล่วงหน้า เพื่อจัดบริหารงานทาง
การศึกษาในสาขาวิชาการศึกษา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ และสื่อมวลชน
ในการจัดบริหารการศึกษาทั้ง ๕ สาขา การแปลมีความสำคัญในการผลิตหนังสือคู่มือครูใช้สอน
คณะกรรมการแต่ละประเทศจะจัดพิมพ์เรื่องราวเกี่ยวกับการฉลองปีสำคัญ ๆ เช่น "ปีการศึกษา
ระหว่างชาติ" (International Education Year = IEY) จัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่
และพิมพ์รายงานการประชุม สำนักงานใหญ่ออกวารสาร Unesco Features ออกเป็นราย
ปักษ์ เสนอข่าวขององค์การ ซึ่งประเทศสมาชิกจะนำมาเสนอต่อประชาชนอีกต่อหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของหน่วยงานนี้มี ๒ ประการคือ

- ๑) เพื่อช่วยให้ประเทศต่าง ๆ มีอุปกรณ์ในการสอนอย่างเพียงพอ
- ๒) เพื่อส่งเสริมนโยบายการเผยแพร่ข่าวสารการศึกษา เพราะการเผยแพร่ข่าว
สารไปทั่วโลกนั้นเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ในการทำงาน
เพื่อปรับปรุงการทำงานให้เหมาะสม

การจัดสรรงบประมาณของยูเนสโก จัดแบ่งออกเป็นส่วนภูมิภาค (Region) แล้วจึง
แบ่งเป็นประเทศ เช่น ญี่ปุ่น ทิเบต เป็นต้น ทุกประเทศต้องเสนอรายงาน (Approved

Programme and Budget) ไปทุก ๆ ๒ ปี โดยการเสนอไปก่อนที่จะมีการประชุมสามัญประจำปีของประเทศสมาชิก ในการประชุมปี ๒๕๑๒ มีผู้แทน ๑๒๕ ประเทศ คณะผู้แทนไทยประกอบด้วย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ หัวหน้าคณะผู้แทน

ผู้แทนฝ่ายการศึกษา

ผู้แทนฝ่ายวิทยาศาสตร์

ผู้แทนฝ่ายวัฒนธรรม

ผู้แทนฝ่ายสื่อสาร

ผู้แทนฝ่ายสังคมศาสตร์

เลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม

แห่งสหประชาชาติ เป็น เลขานุการคณะ

ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และ

วัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ เป็นผู้ช่วยเลขาธิการคณะ

ในด้านการแปลหนังสือ ยูเนสโกให้งบประมาณแก่ประเทศไทย ดังนี้

ปี พ.ศ. ๒๕๐๑	จำนวนเงิน	๕๐,๕๐๐ บาท
๒๕๐๒	จำนวนเงิน	๕๔,๖๐๐ บาท
๒๕๐๔	จำนวนเงิน	๒๗,๕๑๐ บาท
๒๕๐๕	จำนวนเงิน	๒๗,๐๐๐ บาท
๒๕๑๒	จำนวนเงิน	๔๔,๐๔๓ บาท

วิธีการดำเนินงานของยูเนสโก บรรดาประเทศสมาชิกมีข้อตกลงจากการประชุม ณ เมืองฟลอเรนซ์ดังต่อไปนี้

๑) จัดให้มีการยกเว้นภาษีวัสดุทางการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมให้แก่ประเทศสมาชิกตามอนุสัญญา (Florence Agreement), เดิมสมาชิก ๒๐ ประเทศมีสมาชิกจากเอเชีย ๑๕ ประเทศ ให้มีประธานดำเนินการยกเว้นภาษีวัสดุแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของประเทศสมาชิก

๒) จัดแปลและเผยแพร่เอกสารของยูเนสโก ส่วนมากพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส สเปน อิตาลีและรัสเซีย เมื่อแปลแล้วก็จะขอเอกสารเพื่อส่งเสริมความคิดในการเสนอข่าวของทางเกษตรและการศึกษาในเอเชียแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง รายงานส่งไปให้ประเทศละ ๑๐ ฉบับ เพื่อส่งไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและออกวารสารเสนอข่าวใหม่ๆ ใน "Unesco Chronicle" เพื่อให้ประเทศสมาชิกทราบความเคลื่อนไหวของหน่วยงานและจากประเทศสมาชิกรวมทั้งรายการประชุมต่างๆ ที่จะประชุมในครั้งต่อไป

๓) ยูเนสโกจัดตั้ง National Copyright Center เพื่อช่วยเหลือประเทศสมาชิกในการขอลิขสิทธิ์หนังสือแปล โดยขออนุญาตพิมพ์ไปยังยูเนสโกที่ปารีส สำหรับหนังสือหรือเอกสารที่พิมพ์ขึ้น หลังปกทองพิมพ์ไว้ว่า "เอกสารนี้ได้รับความร่วมมือจากยูเนสโก" โดยเสนอชื่อหนังสือแปลไปหลังจากทราบงบประมาณที่ยูเนสโกกำหนดให้ การเสนอรายชื่อนี้อาจจะเสนอทั้ง ๕ สาขาวิชาการหรือเฉพาะสาขาใดสาขาหนึ่งก็ได้ ดังตัวอย่างในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ไทยเราเสนอหนังสือแปลทางวิทยาศาสตร์และชีววิทยา

หน่วยงานนี้เริ่มแปลหนังสือเป็นภาษาไทยตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๓ จนถึง พ.ศ. ๒๕๑๔ มีจำนวน ๓๖ รายชื่อ เริ่มตั้งแต่หนังสือ "คำแนะนำครูวิทยาศาสตร์" แปลจาก "Suggestions for Science Teachers in the Devastated Countries" ในปี ๑๙๕๐ และเรื่องหลังสุดคือ "Protection of Mankind's Cultural Heritage, Site and Monuments" ขณะนี้กำลังอยู่ในระหว่างแปล ยังไม่ปรากฏชื่อเรื่องภาษาไทย

หน่วยงานนี้ออกวารสารเสนอข่าวไปทั่วประเทศโดยพิมพ์แจกจ่ายไปตามสถานบันการศึกษาทั่วไป ออกรายปีชื่อ "วารสารคณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ"

สัมภาษณ์นายพันทสาร สีสดับ. กองการสัมพันธ์ต่างประเทศ, สำนักงานปลัดกระทรวง, กระทรวงศึกษาธิการ. วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๔.

๔.๓.๑.๓ กองแปล กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย

กองแปล กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ
 ทำเป็นการแปลสนธิสัญญา อนุสัญญา และข้อความตกลงที่ประเทศไทยลงนามร่วมกับต่างประเทศ
 และเอกสารอื่น ๆ ที่หน่วยราชการอื่นขอร้องให้แปล มีอาทิเช่นกรมต่าง ๆ ในกระทรวงเกี่ยว
 กันและหน่วยราชการจากกระทรวงอื่น งานแปลส่วนมากแปลจากภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส
 และสเปนก็มีบ้าง ส่วนภาษาตะวันออกมีเจ้าหน้าที่แปลภาษาจีนและภาษามลายูเดเซีย แต่ยังไม่ม
 การแปลภาษาอื่น ๆ ในขณะนี้

การแปลสนธิสัญญาและอนุสัญญาทางไมตรี พาณิชย์ และการเดินเรือที่ไทยทำกับต่าง
 ประเทศตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๐ จนถึง พ.ศ. ๒๕๐๑ มี ๑๕ ฉบับ^๒ และแปลเอกสารเบ็ดเตล็ด
 ต่าง ๆ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๐ จนถึงปัจจุบันจำนวน ๘๖ ฉบับ เรื่องสุดท้ายที่แปลคือ "บันทึกความ
 เข้าใจระหว่างไทยกับเนเธอร์แลนด์ และความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่าง
 ไทยกับเนเธอร์แลนด์"^๓ แปลเสร็จวันที่ ๑๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๕ เรื่องที่กล่าวถึงแปลก็มีเป็น
 จำนวนมาก

การแปลสนธิสัญญาและอนุสัญญาทางไมตรี พาณิชย์ และการเดินเรือที่ประเทศไทย
 ทำกับต่างประเทศตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๐ เป็นต้นมา ปัจจุบันได้ประกาศเลิกสัญญาเหล่านั้นใน
 พ.ศ. ๒๕๑๒ และมีบางประเทศที่ได้เริ่มแก้ไขใหม่แล้ว มีอาทิเช่นหนังสือสนธิสัญญาทางไมตรี

---

^๑ สัมภาษณ์นางทัศนีย์ บุณนาค กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ
 วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๑๕.

^๒ กระทรวงการต่างประเทศ, กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย. สำเนาหนังสือสนธิสัญญา
 ทางไมตรี พาณิชย์ และการเดินเรือ ที่ทำไว้กับนานาประเทศ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๐ เป็นต้นมา
 มีบทความบางข้อที่ด้าสมัยและไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ประเทศไทยบอกเลิกสัญญา
 เหล่านี้เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๒.

^๓ กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย. บัญชีรายชื่อเอกสารที่แปลแล้ว, หน้า ๑-๘.

(อภิศำเนา)

และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา (Treaty of Amity of Economic Relations between the Kingdom of Thailand and the United States of America) หนังสือฉบับนี้ตั้งนาม ณ. กรุงเทพฯ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ และให้สัตยาบัน ณ. กรุงวอชิงตัน วันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๑๑.

สนธิสัญญาทางไมตรีกับประเทศอื่น ๆ อยู่ในระหว่างดำเนินการและกำลังเจรจา ก็มี อาทิเช่นปัจจุบันประเทศไทยกำลังเจรจาเรื่องนี้กับประเทศอังกฤษ

นอกจากการแปลของหน่วยราชการแล้ว การแปลสำหรับบริการแก่เอกชนนั้นเป็นหน้าที่ของกองนิติกร กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย เดิมเป็นแผนกนิติกรในสำนักงานปลัดกระทรวง เพิ่งจะขยายปริมาณเป็นกอง สังกัดกรมสนธิสัญญาและกฎหมายในปี พ.ศ. ๒๕๑๕

การบริการแปลของกองนิติกร ผู้ว่าจ้างแปลต้องเสียค่าธรรมเนียมค่าแปลอัตราค่าละ ๕๐ สตางค์ การแปลก็มีใบสำคัญต่าง ๆ เช่นทะเบียนบ้าน สำเนาทะเบียนสมรส และใบสำคัญทางการศึกษาต่าง ๆ ค่าตรวจคำแปลค่าละ ๒๕ สตางค์ และกองนิติกรมีหน้าที่ตรวจรับรองคำแปลเอกสารต่าง ๆ ตามประกาศกระทรวงการต่างประเทศ ฉบับลงวันที่ ๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ เรื่องการปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมทางกงสุล ในข้อ ๔ ค่าธรรมเนียมการรับรองคำแปลเอกสาร

ก. คำแปลเอกสารแสดงสถานะของบุคคล เช่นสูติบัตร, สำเนาทะเบียนบ้าน หรือประกาศนียบัตรการศึกษา ฯลฯ คิดเป็นเงินฉบับละ ๓๐ บาท

ข. คำแปลสัญญาต่าง ๆ และเอกสารต่าง ๆ นอกจากที่ระบุไว้ในข้อ ก.

๑) ไม่เกิน ๓๐๐ คำแรก ๒๐๐ บาท

๒) ทุก ๆ ๒๐๐ คำหรือเกินของ ๒๐๐ คำต่อไป ๑๐๐ บาท

สัมภาษณ์นางทัศนีย์ บุณนาค, กองแปล, กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย, กระทรวงการต่างประเทศ. วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๑๕.

๒ กระทรวงการต่างประเทศ. ประกาศกระทรวงการต่างประเทศ เรื่อง การปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมการกงสุล. (อค์ดำเนิน), หน้า ๑.

๔.๓.๑.๔ กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร

หน่วยราชการนี้แปลหนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๒ แยกการพิมพ์เป็นเล่มเริ่มดำเนินการจัดพิมพ์ใน พ.ศ. ๒๕๑๐ โดยใช้งบประมาณ ค่าจ้างแปลและค่าพิมพ์จำนวนเงินงบประมาณที่ได้รับไม่สม่ำเสมอ อาทิเช่น

ปีงบประมาณ ๒๕๑๒ ได้รับ ๒,๐๐๐ บาท

ปีงบประมาณ ๒๕๑๓ ได้รับ ๕๐,๐๐๐ บาท ซึ่งได้จัดเป็นค่าจ้างแปล ๑๐,๐๐๐ บาท ค่าพิมพ์ ๔๐,๐๐๐ บาท เรื่องแปลที่ใช้เงินงบประมาณนี้จะต้องเป็นเรื่องยาก ภาษาโบราณ ใน พ.ศ. ๒๕๑๓ จึงได้จัดพิมพ์ ๒ เรื่องคือ เรื่อง "การเดินทางของบาทหลวงคาซาร์ก มายัง ประเทศสยาม ค.ศ. ๑๖๘๖" และ "เอกสารจดบันทึกสมัยอยุธยา พ.ศ. ๒๑๕๑-๒๑๘๕"

กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์แปลหนังสือออกมาเป็นจำนวนมาก ใน พ.ศ. ๒๕๑๐ แปลเรื่อง "หมานฐู" แปลจากภาษาจีนโบราณสมัยนานเจ้า เป็นเรื่องราวของชนชาติที่อยู่ทางใต้ของประเทศจีนแถบมณฑลยูนนานเมื่อประมาณ ๒,๐๐๐ ปีมาแล้ว

การแปลของหน่วยราชการอื่น ๆ ก็มีเกือบทุกหน่วย สำหรับหน่วยงานที่จะต้องเกี่ยวข้องกับชุมชนหรือมีหน้าที่เป็นศูนย์กลางสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชน อาทิเช่น กรมประชาสัมพันธ์ กรมพัฒนาชุมชน กรมประชาสัมพันธ์ กรมประมง กรมกสิกรรม และส่วนสารนิเทศก็ กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ เป็นต้น ส่วนราชการเหล่านี้จะมีการแปลงานของราชการ ข้าราชการ และบทความต่าง ๆ ปริมาณการแปลขึ้นอยู่กับงบประมาณได้มากน้อยเพียงใด เช่นกรมประชาสัมพันธ์ก็มีหนังสือแปลจากบทวิจัยเกี่ยวกับชาวเขา และ

สัมภาษณ์นายรวิชัย รัตนากิจชาติ หัวหน้าแผนกแปล กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร. วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๑๔.

บทความที่ผู้เชี่ยวชาญวิจัยเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กรมประชาสัมพันธ์จะแปลข่าวจากต่างประเทศเป็นภาษาไทย (ข่าวคลื่นสั้น) และแปลข่าวประเทศไทยเป็นภาษาต่างประเทศทุกวัน กรมนี้มีหน้าที่โฆษณาเกี่ยวกับการส่งเสริมท่องเที่ยว จึงออกหนังสือและวารสารเกี่ยวแก่วัฒนธรรมไทยเป็นพากย์ภาษาอังกฤษ คือ Thailand Illustrated ซึ่งเป็นนิตยสารรายเดือน

ส่วนเรื่องเกี่ยวกับประเทศไทยนั้น มีหนังสือที่กรมประชาสัมพันธ์ออกเป็นรายปีอีกเล่มหนึ่งคือ Thailand Official Yearbook จะมีเป็นภาษาอังกฤษทั้งเล่ม และที่เป็นภาษาไทยทั้งเล่มอีกด้วย จะมีเรื่องราวของประวัติศาสตร์ไทยย่อ ๆ เรื่องของเศรษฐกิจ สภาพดินฟ้าอากาศ และรายละเอียดในทุกอย่าง เรื่องรวมข่าวในแต่ละปีด้วย มีภาพประกอบดี มีภาคผนวกท้ายเล่มบอกมาตราเงินไทย จำนวนประชากรที่เพิ่ม บันทึกเหตุการณ์สำคัญในรอบปี และมีครุฑนี้ทั่วไป (General Index) ของคำนาม

สรุปได้ว่า Thailand Official Yearbook จะให้รายละเอียดเกี่ยวกับเมืองไทยโดยละเอียดพอสมควร มีข้อมูลแสดงไว้ทุกตอน

งานแปลของหน่วยราชการอื่น ๆ นอกจากนี้พบว่า มีเอกสารและจุดสารเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของกรมต่าง ๆ ซึ่งจะแจกจ่ายไปสู่ประชาชนในรูปต่าง ๆ และตามกำลังงบประมาณอีกด้วย

๔.๓.๒ การแปลของสำนักงานแถลงข่าว

สำนักงานแถลงข่าวต่างประเทศในนครหลวงกรุงเทพฯ นั้นมีหนังสือและเอกสารแปลเกี่ยวกับเรื่องราวของประเทศนั้น ๆ เกือบทุกแห่ง บ้างก็มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนไทยรู้จักประเทศของตนในแง่ต่าง ๆ บ้างก็เป็นการโฆษณาในค่านต่าง ๆ เช่นทางการท่องเที่ยว เช่นญี่ปุ่น เป็นต้น สำนักงานแถลงข่าวแต่ละแห่งย่อมมีวัตถุประสงค์ต่าง ๆ กันไปตามนโยบายของประเทศนั้น ๆ

สำนักงานแถลงข่าวอเมริกันเป็นสำนักงานแถลงข่าวที่มีการแปลหนังสือภาษาอังกฤษจากวรรณกรรมอเมริกันเป็นภาษาไทยมากที่สุดในบรรดาสถาบันแถลงข่าวด้วยกัน

การแปลของสำนักงานแถลงข่าวมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้คือ

๑. เพื่อให้มีหนังสือที่มีคุณภาพต่อการศึกษาในเมืองไทยมีปริมาณเพิ่มขึ้น
๒. จัดแปลหนังสือที่ออกใหม่ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และข่าวสารทั่วไปที่ไม่เป็นวิชาการมากนัก เพื่อเผยแพร่แก่ผู้อ่านโดยทั่วไป หนังสือที่สำนักงานแถลงข่าวอเมริกันแปลนั้นมีในสาขาวิชาต่าง ๆ ๖ สาขา ดังนี้ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การเมือง สังคมศาสตร์ ประวัติศาสตร์ฉบับปรับปรุงใหม่ และวรรณคดีเริ่มแต่สมัยแรกถึงปัจจุบัน เพื่อสะท้อนสภาพสังคมอเมริกันตามความเป็นจริงในการบุกเบิกประเทศ เป็นการส่งเสริมความเข้าใจชีวิตอเมริกันที่แท้จริงทุกวิถีทาง มิใช่แต่คานพุงเพื่อเท่านั้น

การแปลของสำนักงานแถลงข่าวอเมริกันมีโครงการจัดแปลวรรณกรรมเป็นภาษาไทยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๕๕ วรรณกรรมอเมริกันในที่นี้หมายถึงวรรณกรรมที่ตีพิมพ์ในสหรัฐอเมริกาและวรรณกรรมที่เขียนโดยชาวอเมริกันในต่างประเทศ ตัวอย่างวรรณกรรมที่แปลในปี พ.ศ. ๒๔๕๕ วรรณคดีเรื่องแรกที่แพร่หลายทั่วโลกของอเมริกันแปลเป็นไทยคือ "The Old Man and the Sea" ของเฮอร์เนสต์ เฮมิงเวย์ แปลเป็นไทยโดย คร. วิทย์ ศิวะศรียานนท์ และคำานสังคมศาสตร์ก็มีเรื่องสังคมวิทยา แปลจาก "Sociology" โดยเกษม อุทยานินทร์ เป็นต้น จำนวนหนังสือแปลแต่ละสาขาวิชาไม่มีกำหนดแน่นอนตายตัว ดังรายละเอียดในตารางที่ ๓๒

ระยะแปลในราว พ.ศ. ๒๕๑๐-พ.ศ. ๒๕๑๔ และดำเนินมาถึงปัจจุบัน หนังสือแปลของสำนักข่าวสารอเมริกันระยะนี้เรียกว่า "หนังสือแปลชุดเสรีภาพ" ในระยะแรกออกเดือนละ ๑ เล่ม และมีฉบับนักศึกษาเพิ่มด้วย ปีหนึ่ง ๆ ออกประมาณ ๑๕ เรื่อง พ.ศ. ๒๕๑๓ ออก ๑๘ เรื่อง และปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ออกเดือนละ ๒ เรื่อง

ปัจจุบันออกเดือนละ ๑ เรื่อง พึ่งขึ้นขึ้นอยู่กับงบประมาณที่รัฐสภาอเมริกันจะอนุมัติให้เป็นปี ๆ ไป ขณะนั้นนโยบายต่างประเทศของอเมริกันเกี่ยวกับเอเชียอาคเนย์กำลังเปลี่ยนไปงบประมาณการช่วยเหลือประเทศเหล่านี้กำลังถูกสมาชิกรัฐสภาเรียกร้องให้ตัดทอนลงทุกที แต่ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของโลก เพราะถ้าอยู่ในภาวะวิกฤติการณ์แล้ว รัฐสภาก็จะมอบ

ตารางที่ ๓๒

รายการหนังสือแปลของสำนักงานแสดงชาวสาวรออเมริกัน

สาขาวิชา	จำนวนรายการ
เกษตรศาสตร์	๒
ต่อต้านคอมมิวนิสต์	๘๖
ชีวประวัติ	๘๕
เศรษฐศาสตร์และธุรกิจ	๖
การศึกษา	๑๒
การต่างประเทศ	๕
ภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์	๒๐
วรรณคดี	๒๖
แพทยศาสตร์	๔
การเมืองการปกครอง	๑๐
ศาสนา	๘
วิทยาศาสตร์	๑๘
สังคมวิทยา	๑๐
รวม	๒๑๐

ที่มาของข้อมูล USIS Bangkok. Book Translation Program, July 1, 1952-
June 30, 1970. (Bangkok: Progress Publishing, 1970),
 pp. 1-17.

อำนาจให้ประธานาธิบดีสหรัฐมีอำนาจเต็มที่ในการดำเนินงานเหล่านี้

การจัดทำรายชื่อหนังสือแปลของสำนักงานแถลงข่าวอเมริกัน เรียกว่า "Book Translation Program" มีรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่งตามหมวดต่าง ๆ ๑๓ หมวดย่อยดังกล่าวแล้ว เรียงลำดับตามปีที่แปลเป็นพจนานุกรมภาษาอังกฤษ

นับแต่ปี ๒๕๑๐ เป็นต้นมา เมื่อมีโครงการแปลชุดเสรีภาพ ก็จัดทำรายชื่อหนังสือแปล "Seripharb Book Translation Series" มีรายละเอียดนับตามเรื่องที่แปล ให้ชื่อเรื่องและผู้แต่ง แต่ไม่มีชื่อผู้แปล ในระยะหลังสำนักงานได้ออกใบโฆษณาหนังสือแปลเป็นลักษณะใบปลิวและจุดสารขนาดเล็ก มีรายละเอียดเป็นภาษาไทย บอกเรื่องที่แปลและเรื่องย่อ ๆ ของเรื่องแปลนั้น ๆ เป็นรูปกรงโฆษณาแบบมีบรรณานิตสั้น

สำนักงานแถลงข่าวอเมริกันจะเป็นผู้เลือกผู้แปลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม โดยให้ค่าสมนาคุณในการแปลเป็นอัตรา ๒๐ ถึง ๓๕ บาทต่อภาษาอังกฤษ ๑ หน้า ตามความยากง่ายของหนังสือ ส่วนการตรวจแก้ไขเป็นหน้าที่ของสำนักงานแถลงข่าวอเมริกันเอง

๔.๓.๓ การแปลของสมาคม

โครงการต่าง ๆ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรวมมือกับสมาคมสังคมนิยมแห่งประเทศไทย มีนโยบายส่งเสริมการแปล เรียบเรียง วิจัย และเร่งรัดให้หนังสือคำร่าจากผลงานทุกประเภท ในขั้นแรกต้องเป็นงานแปลเป็นส่วนใหญ่ เพื่อเผยแพร่หลักวิชาความรู้ ทั้งในพื้นฐานและขั้นสูงใหม่ ๆ ให้ถึงมือนักศึกษาและผู้สนใจทั่ว ๆ ไป การส่งเสริมงานแปลก็จะ เป็นวิถีทางที่จะช่วยให้การริเริ่มและคิดค้นงานเขียนทางสังคมนิยมให้กว้างขวาง

สัมภาษณ์นางสุคนธ์ พลภัทรวิจารณ์. หัวหน้าแผนกแปล สำนักงานแถลงข่าวอเมริกัน. วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๔.

ต่อไป

โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เป็นโครงการอิสระ ในสมาคมสังคมศาสตร์ เป็นโครงการที่ผลิตหนังสือแปลเป็นส่วนใหญ่ โครงการนี้มีคณะกรรมการบริหารมากกว่า ๑๐ คน มี ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นประธาน ขณะนี้ดำเนินงานในทางสังคมศาสตร์ ๘ สาขา เพิ่มจากเดิมซึ่งมี ๕ สาขา ดังนี้

๑. ภูมิศาสตร์
๒. ประวัติศาสตร์
๓. ปรัชญา
๔. จิตวิทยา
๕. รัฐศาสตร์
๖. เกษตรศาสตร์
๗. สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา
๘. วรรณคดี

โครงการนี้ได้รับเงินช่วยเหลือจากมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ประมาณปีละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท คณะกรรมการแต่ละสาขาหาผู้แปลและเขียนโดยตกลงเป็นรายบุคคลไป สมาคมมอบให้ไทยวัฒนาพานิช จัดพิมพ์ รายได้เป็นของโครงการตำรา มุ่งเขียนในดานวิชาการ

โครงการนี้ได้จัดแปลและพิมพ์หนังสือไปแล้วจำนวน ๑๗ เรื่อง ใน พ.ศ. ๒๕๑๔ มีเรื่องแปลอีกหลายเรื่องที่ยังไม่ได้จัดพิมพ์เป็นเล่ม^๑ รายชื่อหนังสือแปลอยู่ในภาคผนวก ก.

๕.๓.๔ โครงการแปลของคุรุสภา

โครงการแปลของคุรุสภาเริ่มมีมาแต่ พ.ศ. ๒๕๐๘ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติครู พุทธศักราช ๒๔๘๘ ให้ประธานคณะกรรมการอำนวยการ

งานแปลของโครงการแปลของคุรุสภาที่แปลเสร็จแล้ว และอยู่ในระหว่างพิมพ์คือ เรื่อง "ทางไปสู่การค้นพบ" แปลจาก "Road to Discovery" แปลโดยประชา พานิช และ "เรื่องของพลังงานอะตอม" แปลจาก "The Story of Atomic Energy" โดย วิจิต เกตุคุปต์ ทั้ง ๒ เรื่องนี้พิมพ์จำนวนเรื่องละ ๕,๐๐๐ ฉบับ

เรื่องที่กำลังอยู่ในระหว่างแปลมีกึ่งแสดงไว้ในตารางที่ ๓๓ นอกจากนี้กำลังพิจารณาแปลเรื่องชุด Dr. Zin ๘ เรื่องคือ

๑. Orchids
๒. Weathers
๓. Stars
๔. Pond Life
๕. Rocks and Minerals
๖. Butterflies and Moths
๗. Zoo Animals
๘. Insects

เรื่องแปลเหล่านี้ในระยะแรกมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นหนังสือประกอบการเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๔ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

นอกจากนี้โครงการแปลของคุรุสภายังรับเรื่องแปลจากบุคคลภายนอก และให้ค่าสมนาคุณในอัตราเดียวกัน

ตีพิมพ์ ณ.ศ. น.ส. นันทิพย์ สีโรรส. หัวหน้าแผนกวารสาร อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขาธิการ คณะอนุกรรมการพิจารณาคำเนินการแปลตำราภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย. คุรุสภา. วันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๑๕.

ตารางที่ ๓๓

เรื่องแปลของครูสภาที่อยู่ในระหว่างดำเนินการ พ.ศ. ๒๕๑๕

ลำดับที่	เรื่อง	ผู้แปล
๑	The Adventure of Man	ดร. กอ สวัสดิพิพาณิชย์
๒	Electronic for Young People	นายชินันต์ พุทธิรักษ์
๓	Man on the Move	นายประพัฒน์ แสงวณิช
๔	Electricity, the Story of Power	ไม่มีผู้แปล
๕	The Web of Light	นางศรีน้อย โพธิ์วทอง
๖	Getting Agriculture Moving	ไม่มีผู้แปล

ที่มา จากการสำรวจ

๔.๓.๕ การแปลของสำนักพิมพ์เอกชน

สำนักพิมพ์ในประเทศไทยส่วนมากมีการผลิตหนังสือแปลออกมาน้อยเพราะ
ขาดผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการ มีบางสำนักพิมพ์เท่านั้นที่มีผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการประจำสำนัก
พิมพ์ แต่ผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้มีงานในการจัดการพิมพ์หนังสือของสำนักพิมพ์เป็นงานประจำ ทำ
ให้ไม่สามารถอุทิศเวลาให้กับงานแปลได้เต็มที่

การแปลของสำนักพิมพ์จะดำเนินการได้โดยอาศัยการจ้างผู้แปลภายนอก ผู้
แปลส่วนใหญ่ก็จะต้องมีชื่อเสียงในการแปลอยู่แล้ว หนังสือต้นฉบับสำนักพิมพ์ก็จะเป็นผู้เลือก
หาให้เองพร้อมทั้งติดต่อขอลิขสิทธิ์การแปลให้

การแปลของสำนักพิมพ์นั้นมักจะเป็นการเลือกเฟ้นผู้แปลมาก เพราะสำนัก
พิมพ์ในปัจจุบันบางแห่งต้องการพิมพ์มากกว่างานแปล อัตราค่าแปลเมื่อเปรียบเทียบกับงาน
เขียนแล้ว งานแปลใดค่าจ้างถูกกว่างานเขียนมาก สำนักพิมพ์บางแห่งจะให้ค่าแปลเพียงร้อย
ละ ๒๕ ของงานเขียนเท่านั้น

การแปลของสำนักพิมพ์ไม่ปรากฏจำนวนแน่ชัดและมีผลงานไม่มากนัก
รายชื่อที่ปรากฏรวมกับรายชื่อหนังสือประเภทอื่น ๆ ของสำนักพิมพ์ มีสำนักพิมพ์บางแห่งที่
แยกรายชื่อหนังสือแปลออกเป็นสัดส่วนต่างหาก

๔.๔ ปัญหาการดำเนินการแปล

การแปลหนังสือในประเทศไทยดำเนินไปอย่างเชื่องช้า หนังสือประเภทวิชาการ
มีผู้แปลน้อยมาก ถ้าหากจะเปรียบเทียบปริมาณจำนวนรายชื่อหนังสือที่ผลิตกับจำนวนนักศึกษาคณะที่
เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การแปลหนังสือไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังดังที่ต่างประเทศเช่น

สำรวจการพิมพ์หนังสือแปลและการแปลของสำนักพิมพ์ในนครหลวงฯ. ๘ แห่ง
วันที่ ๒-๗ ธันวาคม ๒๕๑๔.

เกาหลีและญี่ปุ่นคำ เ็นอยู่ในขณะนี้

ผู้อ่านในประเทศไทยก็นิยมอ่านหนังสือประเภทเพื่อนสนุกสนามเพลิดเพลินมากกว่าที่จะแสวงหาความรู้ หนังสือแปลประเภทสารคดีและวิชาการจึงมีผู้สนใจไม่มากนัก ดังนั้น การดำเนินการแปลในประเทศไทยก็ย่อมมีปัญหาหลายประการ ดังต่อไปนี้

๑. การแปลงานวิชาการ
๒. ทักษะหนังสือหายาก
๓. สำนักพิมพ์
๔. ตลาดหนังสือ

๔.๔.๑ การแปลงานวิชาการ

การแปลงานวิชาการประสบปัญหาอย่างมากเพราะขาดผู้แปลที่ชำนาญ ผู้แปลที่สามารถด้านวิชาการมักจะหันไปประกอบอาชีพอย่างอื่นซึ่งมีรายได้ดีกว่าการแปลเพื่อฝูงฐานะการครองชีพในครอบครัว การแปลของหน่วยราชการ ผู้แปลประสบความผิดหวังใน คำนวณรางวัลตอบแทน บริษัทองค์การห้างร้านที่ดำเนินธุรกิจโดยเสรีก็จะจ้างผู้ที่สามารถในการแปลในอัตรารายได้สูงกว่าของราชการ ทำให้หน่วยงานของราชการขาดแคลนผู้แปลอย่างมากในเวลานี้

เมื่อผู้แปลเข้าไปประกอบอาชีพในองค์การธุรกิจ ก็มักจะมีหน้าที่อย่างอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานแปลโดยตรง การประกอบอาชีพก็ไม่สามารถปฏิบัติได้เต็มที่ดังสติปัญญา เพราะจะต้องปฏิบัติงานตามหน้าที่รับผิดชอบ มีใ้ปฏิบัติตามสรีรศาสตร์ที่ผู้ประกอบอาชีพมีอยู่เดิม

การแปลงานวิชาการมีปัญหาด้านสำนวนภาษาที่ไ้หมาก เพราะผู้แปลงานวิชาการที่สามารถอ่านตำราภาษาต่างประเทศได้ก็ตีความได้ถูกต้อง แต่เมื่ออธิบายเชิงพรรณนาออกมาเป็นภาษาไทยแล้ว ผู้อ่านจะไม่เข้าใจบทความของผู้แปลได้ชัดเจน แม้จะถือว่าการแปลวิชาการไม่คำนึงถึงถ้อยคำสำนวนก็ตาม แต่เมื่อตำราวิชาการที่เป็นภาษาไทยขาดคุณลักษณะทางภาษาไทยไป ก็ย่อมทำให้ตำราเหล่านั้นลดความน่าสนใจลงไป การแปลงานด้านวิชาการจึงมี ปัญหาสืบมาจนทุกวันนี้ และทำให้ผู้อ่านในปัจจุบันกล่าวว่า เรื่องแปลใน ัจจุบันขาดรสนิยมไทย

ไปมาก เมื่ออ่านแล้วไม่สนุกเพลิดเพลินหรืออาจจะไม่เข้าใจได้แจ่มแจ้งนัก ต่างกับหนังสือแปล
รุ่นแรก ๆ ที่มีสำนวนภาษาไทยอย่างสละสลวย ทำให้ผู้อ่านมีความรู้สึกว่าเป็นเสมือนเรื่อง
ไทย ๆ มิใช่เป็นเรื่องแปล

ดังนั้นการที่ผู้แปลในปัจจุบันจะสามารถแปล เรื่องสมัยใหม่ให้เป็นที่สนใจของผู้อ่านใน
ปัจจุบัน ก็น่าจะคำนึงถึงการใช้ภาษาไทยและสำนวนไทย ลักษณะกลมกลืนของภาษาที่นำมาใช้
มีผู้แปลบางท่านขอเสนอแนะว่า ผู้แปลที่มีความชำนาญภาษาต่างประเทศก็อาจจะไม่สามารถ
ในเชิงอักษรศาสตร์ไทย ผู้แปลจึงควรจะร่วมมือกับผู้มีชำนาญภาษาไทยร่วมกันแปลและเรียบ
เรียง อันจะแก้ปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้แปล และการขาดแคลนผู้แปลได้ดีขึ้น เพราะผู้ชำนาญภาษา
ต่างประเทศจำนวนมากมีความสำคัญว่าการใช้ภาษาไทยยังไม่ดีพอ ก็เลยไม่แปลเรื่องราวที่ตน
สนใจออกมา สำหรับผู้มีชำนาญภาษาไทยก็อาจจะไม่ชำนาญภาษาต่างประเทศถึงขนาดที่ความ
ได้ชัดแจ้ง

ฉะนั้น ถ้ามีการร่วมงานกันในการแปล ปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้แปลจะลดลงไบบ้าง แต่ก็
ควรจะมีรางวัลตอบแทนที่สูงกว่าปัจจุบันด้วย เพราะอาชีพการแปลในต่างประเทศถือว่าเป็น
วิชาชีพ และในประเทศไทยมีสภาพกึ่งวิชาชีพ จะยึดเป็นอาชีพหลักได้เป็นจำนวนน้อยคน มีผู้
แปลเพียงร้อยละ ๕.๗๗ ที่ยึดเป็นอาชีพจริง ๆ

๔.๔.๒ ทัศนียภาพหนังสือแปล (Range Books)

ทัศนียภาพหนังสือแปลที่ดี ๆ มีน้อยในตลาดหนังสือปัจจุบัน ตลาดหนังสือใน
ประเทศไทย เช่นร้านนิพนธ์ เซ็นทรัล และเฉลิมนิจ ส่วนมากสั่งหนังสือตามรสนิยมของลูกค้า
ประจำ ทัศนียภาพหนังสือแปลอาจจะแยกเป็น ๓ ประเภทดังนี้คือ (๑) หนังสือวิชาการ

(๒) นวนิยาย และ (๓) นิตยสารและวารสาร

ทัศนียภาพหนังสือแปลด้านวิชาการมีไม่มากนัก การเลือกเรื่องเพื่อนำมา
แปลจึงกระทำได้โดยยาก ผู้แปลบางท่านอาจจะติดตามข่าวความเคลื่อนไหวของหนังสือจาก
คอลัมน์วิจารณ์หนังสือจากนิตยสารและวารสาร แต่ไม่ได้เห็นหนังสือจริงจนกว่าจะสั่งซื้อเข้ามา
เอง ทำให้เลือกหนังสือต้นฉบับที่ด้อย

ในการพิจารณาต้นฉบับนี้ ถ้าเป็นหนังสือทางวิชาการ ผู้แปลจะต้องคำนึงถึงความทันสมัย คุณวุฒิผู้แต่ง และสำนักพิมพ์ที่เป็นที่เชื่อถือได้ในสาขาวิชานั้น ๆ เพื่อให้เชื่อแน่ว่าได้ต้นฉบับที่ดี สำหรับต้นฉบับนวนิยาย นวนิยายสมัยปัจจุบันส่วนมากเป็นนวนิยายประเภทจารกรรม นวนิยาย และนวนิยายที่เกี่ยวกับกามารมณ์ตามความนิยมของชาวตะวันตก นวนิยายที่เหมาะสมกับสภาพพื้นเมืองไทยหาได้ยาก ส่วนนวนิยายคลาสสิกนั้น ผู้ประพันธ์เป็นที่รู้จักกันดีในประเทศไทยแล้ว มีอาทิเช่น เอ็ดการ์ อัลลัน โป (Edgar Allan Poe) รัคยาร์ด คิปลิง, แจ็ค ลอนดอน, มาร์กทเวน และเฮมมิงเวย์ ส่วนผู้ประพันธ์ประเภทจารกรรมนวนิยายก็มีเอียน เฟลมมิง, เซอร์ อาเธอร์ โคนัน ดอยล์, มาร์กการ์เร็ต พอสเตอร์, โยเซฟ เกสเชล, อากาธา คริสตี, จีน บรูซ และเซอร์ เฮนรี โรเจอร์ แอ็กการ์ด นักเขียนนวนิยายทางวิทยาศาสตร์ก็มี ไอแซค อสิมอฟ (Issac Asimov) เป็นต้น

นิยายสารและวารสารก็เป็นที่มาของหนังสือแปลและเรื่องแปลที่เป็นข่าวและความเคลื่อนไหวของสถานการณ์ของโลกในปัจจุบัน นิยายสารและวารสารก็มีเกือบทุกสาขาวิชา มีเรื่องทางวิทยาศาสตร์ ศาสนา สถาปัตยกรรม มนุษยศาสตร์ และอุตสาหกรรม เป็นต้น ข่าวสารการเมืองและข่าวเคลื่อนไหวของบุคคลสำคัญของโลกจะปรากฏในนิยายสารและวารสารต่าง ๆ ผู้แปลเรื่องเหล่านี้จะต้องมีความรู้และประสบการณ์มากกว่าการแปลเรื่องวรรณกรรมทั่วไป เพราะเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องที่กำลังเกิดหรืออาจจะเกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก แต่การแปลข่าวต่าง ๆ เหล่านี้ยังไม่เป็นที่นิยมของผู้อ่านมากนัก

ในปัจจุบันนี้ ถ้าหากเรื่องใดมีผู้แปลพร้อม ๆ ก็มีการฉายภาพยนตร์เรื่องนั้น ๆ เรื่องแปลก็จะเป็นที่สนใจของผู้อ่านมากขึ้น สถิติจำหน่ายก็จะสูงกว่าเรื่องแปลโดยทั่วไป อย่างไรก็ตามก็ดี ต้นฉบับหนังสือที่มีผู้สนใจในต่างประเทศมากเมื่อนำมาแปลแล้วมีผู้สนใจน้อย

๔.๔.๓ สำนักพิมพ์

ปัญหาการแปลประการต่อมาคือสำนักพิมพ์ ผู้เป็นเจ้าของสำนักพิมพ์เอกชนในประเทศไทยส่วนมากเป็นคนต่างดาว การผลิตหนังสือของสำนักพิมพ์เหล่านี้ก็มุ่งหวังผลกำไรเพื่อประโยชน์ทางการค้า ตลาดหนังสือไทยจึงไม่มีมาตรฐาน ผู้ผลิตก็ผลิตตามความต้องการของ

ตลาด ผู้อ่านส่วนมากก็ยังนิยมอ่านแต่หนังสือประเภทเพื่อน นวนิยายประเภทเรื่งรมยต่าง ๆ เป็นที่ต้องการของตลาดหนังสือไทย

หนังสือประเภทสารคดีและวิชาการมีการผลิตน้อย สำนักพิมพ์เอกชนเกือบจะไม่มี การผลิตหนังสือประเภทนี้โดย แม้จะมีบ้างก็ยังไม่เข้าขั้นมาตรฐาน

หนังสือแปลประเภทจรรยาบรรณนวนิยายก็เป็นที่ยอมรับมาก แต่หนังสือแปลเชิงสารคดี และวิชาการก็ปรากฏว่าสำนักพิมพ์ผลิตน้อยมาก จึงเป็นปัญหาสำหรับผู้แปลที่จะมุ่งส่งเสริมการอ่านเรื่องสารคดีประโยชน์ เพราะจะหาสำนักพิมพ์ได้ยาก ถ้าหากจะพิมพ์เองก็ขาดแคลนทุนรอน และไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับตลาดหนังสือเพียงพอ จึงมีผู้แปลน้อยคนที่กล้าเสี่ยงพิมพ์ เรื่องที่แปลออกจำหน่ายเอง

ปัญหาเกี่ยวกับสำนักพิมพ์มีผลต่อการผลิตหนังสือแปลมาก ทำให้เรื่องดี ๆ ไม่ได้รับการแปลและการผลิตออกมา บางครั้งแปลแล้วแต่ก็ไม่มีผู้จัดพิมพ์จำหน่าย การแปลจึงมีแต่เรื่องประเภทจรรยาบรรณนวนิยายจนตลาดแทบเกี่ยวกับนวนิยาย เมื่อผู้แปลมีปัญหาค่านสำนักพิมพ์ทำให้ไม่มีกำลังใจในการผลิตเรื่องแปลสารคดีและวิชาการ เรื่องแปลดี ๆ จึงมีจำนวนน้อย

๔.๔.๔ ตลาดหนังสือ

นอกจากปัญหาดังกล่าวแล้ว ตลาดหนังสือไทยก็มีความผันผวนแปลไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร เพราะตลาดหนังสือแปลอยู่ในวงจำกัด ผู้อ่านส่วนมากเป็นผู้ที่มีการศึกษาคือพ่อสมภพร อาทิเช่นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย นิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย หรือผู้ที่สนใจทางการศึกษา ผู้อ่านเหล่านี้ถ้าหากสามารถอ่านต้นฉบับได้ก็มักจะอ่านต้นฉบับเสียเลย แต่ผู้อ่านบางคนอ่านเรื่องแปลแล้วจึงสืบค้นไปยังต้นฉบับต่อไป ปัญหาเกี่ยวกับตลาดหนังสือแปลจึงควรพิจารณาถึงเรื่องที่จะแปล ผู้อ่าน ผู้แปล ประกอบกัน เป็นคนว่าผู้แปลควรเลือกเรื่องให้เป็นที่น่าสนใจ และต้องเข้าใจพื้นฐานของผู้อ่าน ส่วนตัวผู้แปลเองนั้นก็ควรพิจารณาผลงานว่าดีพอที่จะทำให้อ่านติดใจหรือไม่ ใดแก่การเลือกเรื่องรวมทั้งการตั้งชื่อเรื่อง การเขียนคำนำให้เข้าใจผู้อ่าน และการโฆษณาให้มากพอสมควร เพื่อให้ผู้อ่านและผู้สนใจและผู้อ่านทั่วไปได้ทราบเรื่องแปลใหม่ ๆ

๔.๕ ประเภทหนังสือแปล

การแบ่งประเภทหนังสือแปลตามห้องสมุดการศึกษาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติใ้ช้อยู่ในปัจจุบัน เป็นการจำแนกตามระบบทศนิยมของคิววี (Dewey Decimal Classification) องค์การนี้ได้สำรวจการแปลของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๑^๑ เป็นต้นมา จึงจัดทำสถิติการแปลของประเทศต่าง ๆ แบ่งเป็น ๑๐ หมวดใหญ่ ๆ และมีรายชื่อหนังสือแปลตามหมวดเหล่านี้เรียงลำดับอักษรของประเทศสมาชิก เรียงตามตัวอักษรภาษาฝรั่งเศส ในปัจจุบันชื่อประเทศสหภาพอาฟริกาใต้ (Union of South Africa) เป็นประเทศแรกจนถึงประเทศยูโกสลาเวียเป็นอันดับสุดท้าย

การจัดประเภทหนังสือแปลขององค์การศึกษาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ ใช้ตัวเลขหลักร้อยแทนความหมายในหมวดหนังสือแต่ละหมวด ดังนี้

- ๐๐๐ หนังสือความรู้ทั่วไป (Generalities)
- ๑๐๐ ปรัชญา (Philosophy and related disciplines)
- ๒๐๐ ศาสนา (Religion)
- ๓๐๐ สังคมศาสตร์ (The Social Sciences)
- ๔๐๐ นิรุกติศาสตร์ (Languages)
- ๕๐๐ วิทยาศาสตร์ (Pure Sciences)
- ๖๐๐ เทคโนโลยี (Technology)
- ๗๐๐ ศิลป (The Arts)
- ๘๐๐ วารวณคดีและประพันธ์ศาสตร์ (Literature and rhetoric)
- ๙๐๐ ภูมิศาสตร์ทั่วไป ประวัติศาสตร์ และอื่น ๆ (General geography, history, etc.)^๒

^๑Unesco. Index Translationum. Vol. 1, Paris: Unesco, 1949, p. 5.

^๒Melvin Dewey. Dewey Decimal Classification and Relative Index. Vol. 1. Edition 17. (New York: Forest Press, Inc., 1965), p. 109.

การแบ่งประเภทหนังสือแปลตามหมวดต่างๆ ๑๐ หมวด นี้สามารถแบ่งย่อยได้อีกหมวด
ละ ๑๐ หมูย่อยลงไปอีกเช่นในหมวด ๒๐๐ ก็จะแบ่งได้ดังนี้

เทคโนโลยี (วิทยาศาสตร์ประยุกต์)

- ๒๐๐ เทคโนโลยี (Technology)
- ๒๑๐ แพทย์ศาสตร์ (Medical sciences)
- ๒๒๐ วิศวกรรมศาสตร์และโลหวิทยา (Engineering and allied)
- ๒๓๐ เกษตรศาสตร์และอุตสาหกรรมการเกษตร (Agriculture and agricultural industries)
- ๒๔๐ ศิลปพื้นเมืองและคหกรรมศาสตร์ (Domestic arts and Sciences)
- ๒๕๐ ธุรกิจและสาขาที่เกี่ยวข้อง (Business and related)
- ๒๖๐ เทคโนโลยีทางเคมี (Chemical technology, etc.)
- ๒๗๐ อุตสาหกรรมโรงงาน (Manufactures processible)
- ๒๘๐ ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (Assembled etc. products)
- ๒๙๐ อาคารสถานที่ (Building)

จากการสำรวจประเภทหนังสือแปลในประเทศไทยแต่ต้นมาจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๑๔
หนังสือแปลจำนวน ๑,๒๘๕ รายการ ได้จัดแบ่งประเภทตามแบบซึ่งองค์การศึกษาศาสตร์
และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติจัดเรียงไว้ในบรรณานุกรมหนังสือแปลแต่ละปีดังในตารางที่ ๓๔
ตามตารางที่ ๓๔ หนังสือแปลที่มีผู้แปลมากที่สุดคือวรรณคดีซึ่งรวมนวนิยายทุกประเภท
ควย มีจำนวนร้อยละ ๔๓.๙๗ ของหนังสือแปลทั้งหมด รองลงมาคือหนังสือภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว
ประวัติศาสตร์ และชีวประวัติ ร้อยละ ๒๑.๓๒ หนังสือประเภทนิรุกติศาสตร์มีน้อยที่สุด
คือ ร้อยละ ๐.๒๒

^๑ ibid., p. 117.

ตารางที่ ๓๘

หนังสือแปลในประเทศไทยแยกประเภท

ชื่อหมวดหนังสือ	จำนวน	ร้อยละ
๐๐๐ ความรู้ทั่วไป	๑๒	๐.๕๓
๑๐๐ ปรัชญา	๓๗	๒.๘๘
๒๐๐ ศาสนา	๑๒๓	๕.๕๗
๓๐๐ สังคมศาสตร์	๑๕๓	๑๑.๕๑
๔๐๐ นิรุกติศาสตร์	๘	๐.๒๒
๕๐๐ วิทยาศาสตร์	๑๖	๑.๒๕
๖๐๐ วิทยาศาสตร์ประยุกต์	๖๕	๕.๐๖
๗๐๐ ศิลปศาสตร์และการบันเทิง	๑๘	๑.๔๐
๘๐๐ วรรณคดี	๕๖๕	๔๓.๕๗
๙๐๐ ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ และ ชีวประวัติ	๒๗๔	๒๑.๓๒
ย. วรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน	๑๔	๑.๐๕
รวม	๑,๒๘๕	๑๐๐.๐๐

ที่มา จากการสำรวจ

เมื่อพิจารณาตามตารางนี้ จะเห็นว่าหนังสือแปลประเภทวิทยาศาสตร์มีจำนวนน้อย ถ้าเปรียบเทียบกับต่างประเทศจะเห็นว่าประเทศที่เจริญแล้วจะนิยมแปลหนังสือประเภท วิทยาศาสตร์เป็นจำนวนมาก ประเทศที่เขียนแปลหนังสือประมาณ ๑/๑๐ ของหนังสือแปลทั่วโลก และแปลหนังสือประเภทวิทยาศาสตร์ประมาณ ๑/๑๐ ของหนังสือแปลในประเทศ^๑

ส่วนหนังสือแปลที่แบ่งตามประเภทและภาษา หนังสือแปลภาษาอังกฤษประเภทวรรณคดีจำนวนมากที่สุดคือ ๔๖๕ รายการ หนังสือแปลภาษาจีนก็แปลหมวดวรรณคดีมากที่สุดคือ ๗๗ รายการ และหนังสือแปลภาษาบาลีแปลหมวดศาสนามากที่สุดคือ ๕๗ รายการ ภาษานี้ ๆ มีแปลบ้างเล็กน้อย ดังปรากฏในตารางที่ ๓๕

ตารางที่ ๓๕ หนังสือวรรณกรรมแปลเป็นภาษาไทยจากภาษาต่าง ๆ เกือบทุกภาษา แต่หนังสือวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแปลจากภาษาอังกฤษภาษาเดียวเท่านั้น เห็นได้ว่าหนังสือประเภทวิชาการในไทยเรายังมีปริมาณน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับหนังสือประเภทบันเทิงคดีซึ่งมีการผลิตออกมาอย่างเพียงพอ ทำให้การผลิตหนังสือประเภทวิชาการขาดแคลนและควรปรับปรุงทั้งปริมาณและคุณภาพ ดังที่กองตำราของสมาคมสังคมศาสตร์มีวัตถุประสงค์ จะเพิ่มการผลิตหนังสือตำราวิชาการในระดับอุดมศึกษาให้มากขึ้น การแปลจะมีส่วนช่วยเพิ่มพูนการผลิตหนังสือที่มีมาตรฐานในระดับนี้ได้ในระยะแรก จึงควรที่จะเพิ่มงานผลิตตำราให้มากขึ้น ไม่ควรให้การศึกษาต้องเผชิญกับสภาพขาดแคลนอุปกรณ์ที่จำเป็นคือตำราวิชาการต่าง ๆ ดังที่ปรากฏอยู่ในเวลานี้ เพราะการศึกษาของโลกปัจจุบันจะยึดมั่นแต่เฉพาะการฟังคำบรรยายในชั้นเรียนแต่เพียงอย่างเดียวจะไม่เพียงพอกับความเจริญทางวิชาการที่รุกหน้าไปอย่างรวดเร็ว

การแปลตำราทางวิชาการจึงมีความจำเป็นในขณะนี้ ผู้ที่มีความรู้ความสามารถควรจะสละเวลาเพื่ออุทิศแก่การศึกษาของชาติในขณะนี้ด้วย เพื่อช่วยให้สภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีสภาพการศึกษาที่สมบูรณ์กว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ตารางที่ ๓๕

หนังสือแปลแยกประเภท และภาษา

ชื่อหมวดหนังสือ	หนังสือแปลภาษาตะวันตก					หนังสือแปลภาษาตะวันออก							ยอดรวม	
	อังกฤษ	ฝรั่งเศส	เยอรมัน	ละติน	รวม	จีน	บาลี	สันสกฤต	ฮินดี	อาหรับ	สิงหล	มลายู		รวม
๐๐๐ เบ็ดเตล็ด	๑๒	-	-	-	๑๒	-	-	-	-	-	-	-	-	๑๒
๑๐๐ ปรัชญา	๓๖	-	-	-	๓๖	-	-	-	๑	-	-	-	๑	๓๗
๒๐๐ ศาสนา	๕๘	๑	-	๑	๖๐	๓	๕๗	๒	-	๑	-	-	๖๓	๑๒๓
๓๐๐ สังคมศาสตร์	๑๔๕	๑	-	-	๑๔๖	๓	๔	-	-	-	-	-	๗	๑๕๓
๔๐๐ นิรุกติศาสตร์	๖	-	-	-	๖	-	๒	-	-	-	-	-	๒	๘
๕๐๐ วิทยาศาสตร์	๑๖	-	-	-	๑๖	-	-	-	-	-	-	-	-	๑๖
๖๐๐ เทคโนโลยี	๖๕	-	-	-	๖๕	-	-	-	-	-	-	-	-	๖๕
๗๐๐ ศิลปะและการดนตรี	๑๗	-	-	-	๑๗	-	-	๑	-	-	-	-	๑	๑๘
๘๐๐ วรรณคดี	๔๖๕	๕	๒	-	๔๗๒	๗๗	๖	๒	๒	-	๑	๑	๘๕	๕๖๕
๙๐๐ ประวัติศาสตร์	๒๕๔	๘	๑	-	๒๖๓	๕	๔	๑	๑	-	-	-	๑๑	๒๗๔
ย. วรรณกรรมสำหรับ เด็กและเยาวชน	๑๔	-	-	-	๑๔	-	-	-	-	-	-	-	-	๑๔
รวม	๑,๐๘๘	๑๕	๓	๑	๑,๑๑๑	๘๘	๗๓	๖	๔	๑	๑	๑	๑๗๔	๑,๒๘๕